

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

EKONOMICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2008

Štěpánka
Šlapáková

Obor: Účetnictví a finanční řízení podniku
Katedra: Účetnictví a financí

Diplomová práce



Řešení pohledávek ve společnosti Kodak Czech

Vedoucí práce: Ing. Drábková Zita
Šlapáková

Autor práce: Štěpánka

Zadání DP

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Zemědělská fakulta

Katedra účetnictví a financí

Akademický rok: 2005/2006

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Štěpánka ŠLAPÁKOVÁ**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku - spec. pro české firmy - 2005**

Název tématu: **Řešení pohledávek ve společnosti Kodak Czech**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Objasnění problematiky pohledávek a jejich vztahu k dopadu na daň z příjmů z hlediska jejich vzniku, promlčení, tvorby opravných pohledávek a jednorázovému odpisu pohledávek v konkrétním podniku.

Osnova:

A. Teoretická část

1. Pohledávka
2. Základní příčiny vzniku pohledávek po splatnosti
3. Prevence vzniku pohledávek po splatnosti
4. Způsob zajištění pohledávek - zajišťovací kroky
5. Legislativa

- zákon o účetnictví č. 563/91 Sb
- zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů č.593/92 Sb
- zákon o dani z příjmů č.582/92 Sb
- zákon o konkurzu a vyrovnání č.328/91 Sb

6. Tvorba opravných položek k pohledávkám

7. Odpis pohledávek

B. Praktická část

1. Řešení pohledávek ve společnosti Kodak
2. Zavedení creditního systému a jeho výhody
3. Přínos creditního systému pro management pohledávek
4. Snížení daňové povinnosti prostřednictvím tvorby opravných položek k nesplaceným pohledávkám
5. Účtování o tvorbě OP k pohledávkám

Rozsah práce: 60 - 70 stran

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Veber, J. a kol.: Management. Základy, prosperita, globalizace, Management Press, Praha 2000

Vysušil, J.: Péče o zdravý organismus firmy, Profess, Praha 1998, ISBN 80-85235-19-6

Kovářiková, H. a kolektiv autorů: Nedobytné pohledávky, Verlag Dashofer, Praha 2001

UZ zákon o účetnictví, Sagit

UZ zákon o dani z příjmů, Sagit

Obchodní zákoník, zákon o konkurzu a vyrovnání, Verlag Dashofer

Vnitropodnikové směrnice Kodak Czech

Vedoucí diplomové práce:

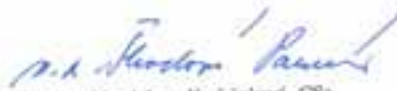
Ing. Zita Pouzarová
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce:

13. března 2006

Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2007


prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Sadová 13
370 05 České Budějovice
L.S.


prof. Ing. František Štělábek, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 13. března 2006

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

20.4.2008

Děkuji vedoucí diplomové práce Ing. Zitě Drábkové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah :

1 ÚVOD	10
2 POJEM POHLEDÁVKA Z PRÁVNÍHO HLEDISKA	12
2.1 DŮVODY VZNIKU POHLEDÁVKY	12
2.2 POHLEDÁVKY V ÚČETNÍCH PŘEDPÍSECH	13
2.3 POHLEDÁVKY A DAŇ Z PŘÍJMU	14
2.4 ČLENĚNÍ POHLEDÁVEK	15
2.5 OCEŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK	16
2.6 PŘÍČINY VZNIKU POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI	16
2.6.1 Prevence vzniku pohledávek po splatnosti	18
2.6.2 Zajištění pohledávky	19
3 OPRAVNÉ POLOŽKY, ODPIS POHLEDÁVEK, PROMLČENÍ	26
3.1 OPRAVNÉ POLOŽKY – Z HLEDISKA ZÁKONA O DANÍCH Z PŘÍJMŮ A ZÁKONA O REZERVÁCH	26
3.1.1 Opravné položky k pohledávkám – novela zákona 2008	29
3.1.2 Zobrazení v účetnictví	31
3.1.3 Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v konkurzním a vyrovnacím řízení	34
3.2 ÚČETNÍ OPRAVNÉ POLOŽKY	36
3.3 ODPIS POHLEDÁVEK	37
3.3.1 Účetní odpis	38
3.3.2 Jednorázový odpis pohledávek	39
3.3.3 Daňový postupný odpis	43
3.4 ROZDÍL MEZI ODPISEM POHLEDÁVKY A TVORBOU OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVCE	46
3.5 VZTAH ÚČETNÍCH A ZÁKONNÝCH OPRAVNÝCH POLOŽEK	46
3.6 PROMLČENÍ POHLEDÁVEK	49
4 POHLEDÁVKY VE SPOLEČNOSTI KODAK	51
4.1 CHARAKTERISTIKA SPOLEČNOSTI KODAK	51
4.2 ŘEŠENÍ POHLEDÁVEK VE SPOLEČNOSTI KODAK	52
4.2.1 Preventivní zajištění pohledávek	53
4.2.2 Kreditní systém	57
5 PŘÍNOS KREDITNÍHO SYSTÉMU PRO MANAGEMENT POHLEDÁVEK	62
5.1 KONTROLNÍ KREDITNÍ SYSTÉM	63
6 ÚČTOVÁNÍ O POHLEDÁVKÁCH VE SPOLEČNOSTI KODAK	64
6.1 ZPŮSOB VÝPOČTU ÚČETNÍCH OPRAVNÝCH POLOŽEK V OBDOBÍ 2000 – 2004	65
6.2 ZPŮSOB VÝPOČTU ÚČETNÍCH OPRAVNÝCH POLOŽEK OD POČÁTKU ROKU 2005	65
6.3 NEPROMLČENÉ POHLEDÁVKY SPLATNÉ DO ROKU 1994	67
6.4 POHLEDÁVKY SPOLEČNOSTI KODAK CZECH PO LHŮTĚ SPLATNOSTI	69
6.5 DOPADY ÚČETNÍCH OPERACÍ NA DAŇ Z PŘÍJMŮ	76
7 ZÁVĚR	80
8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	84
9 SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	85
10 SEZNAM PŘÍLOH	86

1 Úvod

Oblast pohledávek patří k jedné z nejdůležitějších při přípravě účetní závěrky. Struktura pohledávek je zpravidla velmi různorodá a je třeba jejich správné vykazování v účetní závěrce. Jako dlouhodobé se vykazují pouze takové pohledávky, jejichž lhůta splatnosti přesáhne období jednoho roku od data účetní závěrky. Ostatní pohledávky splatné do jednoho roku se vykazují jako krátkodobé i v případě, že nebyly uhrazeny ve lhůtě splatnosti (o těchto pohledávkách je nutné uvést informaci v příloze k účetní závěrce). Dále je nutné zajistit, aby se pohledávky, které nebyly uhrazeny ve lhůtě splatnosti, nepromlčely, aby k nim bylo možné tvořit daňově účinné opravné položky. Z toho důvodu jsou důležité konfirmační dopisy, které zajistí odsouhlasené, a tedy uznání pohledávky (resp. závazků) protistranou.

Pohledávky ovlivňují řadu stránek finančního hospodaření firmy – majetkovou strukturu společnosti, její finanční strukturu, v návaznosti na to likviditu společnosti, náklady i výnosy společnosti, neboť vznik pohledávky je účetně vznikem výnosu společnosti. Míra vlivu pohledávek na tyto stránky finančního hospodaření závisí přirozeně na jejich kvantitativní výši a podílu v majetkové struktuře společnosti. Pohledávky z obchodní činnosti tvoří přibližně $\frac{3}{4}$ celkových pohledávek.

Nebude úspěšná firma, jejíž tržby budou vysoké, ale zůstanou nezaplacený. Obchodní věřitelé jsou svým způsobem existenčně závislí na svých stálých odběratelích. Jejich prosperita je odvozena od prosperity odběratelů. Znamená to například, že jimi přijímaná rozhodnutí o rozšiřování vlastní firmy jsou podmíněna znalostmi o budoucím vývoji jejich stálých odběratelů. Musí mít proto zájem na dlouhodobé finanční stabilitě svých odběratelů, jejich dlouhodobé výnosnosti a dlouhodobé schopnosti dostát svým závazkům. Tento aspekt musí být zahrnut v hodnocení odběratelů.

Obchodujeme-li s rizikovými a neproověřenými partnery, znamená to pro firmu velké riziko, a tedy možnost finanční ztráty. U rizikového partnera je velké nebezpečí, že pohledávka nebude zaplacená. Případně časově dlouhé soudní a další řízení (např. exekuční vymáhání či konkurzní řízení), která znamená dále snížení hodnoty pohledávky. Nejenom, že konkrétní společnosti nemohou disponovat penězi, ale s dalším vymáháním souvisí další výdaje.

Cílem předložené diplomové práce je objasnit problematiku pohledávek, zejména jaký dopad představují pohledávky na daň z příjmů z hlediska vzniku promlčení, tvorby opravných položek a jednorázového odpisu ve společnosti Kodak Czech. Celou svoji práci jsem rozložila na dvě hlavní důležité části. První část práce se zabývá zkoumáním pohledávek z hlediska vzniku, způsobem zajištění a teoretickou částí opravných položek jak z účetního tak i z daňového pohledu a v poslední řadě odpisem pohledávek. Praktická část práce je směřována přímo na konkrétní pohled analyzované společnosti. Druhá část popisuje způsob řízení a řešení pohledávek po lhůtě splatnosti. V této oblasti je představen inovovaný systém prevence vzniku pohledávek po splatnosti a to kreditní systém. Poslední část je zaměřena na analýzu pohledávek po splatnosti a jejich dopad na snižování daňové povinnosti v praxi v konkrétně zvolené firmě.

Řízení pohledávek je zpravidla velmi složitý proces, zejména proto, že jsou velmi různorodé, ovlivňuje je množství vnějších i vnitřních faktorů a jsou ovlivňovány tržním prostředím a ekonomickým postavením odběratelů i dodavatelů.

Ani se vstupem do roku 2008 jsme se neubránili změnám. Zákony, které byly v závěru roku novelizovány, vnímá daňová veřejnost především jako snížení daní pro většinu daňových poplatníků. Novela tím ale přispěla k větší administrativní náročnosti a k vyšším nákladům poplatníka. Není však třeba zastírat, že tyto legislativní změny nejsou posledními, ani to, že další novinky nemusejí mít pro podnikatele zdaleka tak nepříznivě, ale možná budou mít opět vítané dopady.

2 Pojem pohledávka z právního hlediska

Pojem pohledávka je v právu chápán jako právo, které vzniká jednomu účastníku vůči druhému účastníku. Obsahem práva je vyžadovat určité přesně vymezené plnění, a to z určitého právního důvodu. Účastníky tohoto právního vztahu nazývá právo věřitel a dlužník.

Důvodem vzniku pohledávky je celá řada. Nejčastějším důvodem je vznik právního vztahu na základě smlouvy. Smlouva je dvoustranný i vícestranný právní úkon, kdy věřitel má na jedné straně právo od dlužníka obdržet určité plnění a dlužník má povinnost vůči věřiteli mu toto plnění poskytnout.

Plnění může mít podobu peněžitou u nepeněžitou. Většina smluv obsahuje více závazků, a to jak na straně dlužníka, tak i na straně věřitele. Každá smluvní strana je tedy zároveň dlužníkem a věřitelem. Pohledávka musí být splatná neboli dospělá.

Opakem pohledávky je závazek dlužníka. Pohledávka je tedy splatná a zároveň vzniká povinnost dlužníka tuto pohledávku uspokojit. Pojem splatnost použijeme jak pro pohledávky peněžité, tak i pro pohledávky nepeněžité.

Jestliže pohledávka, která je splatná, není dlužníkem vůči věřiteli uspokojena, vzniká věřiteli právo tuto pohledávku proti vůli dlužníka vymáhat, například soudní cestou.

2.1 Důvody vzniku pohledávky

Pohledávky vznikají společnosti Kodak z nejrůznějších důvodů, zejména z obchodních styků (z dodávek na obchodní úvěr). Z tohoto titulu vznikají tzv. normální pohledávky do lhůty splatnosti stanoveny vnitropodnikovou směrnicí. Jsou-li dodávky placeny směnkou, mění se na směnečné pohledávky.

Nejsou-li pohledávky z obchodního styku uhrazeny včas, stávají se pohledávkami po lhůtě splatnosti. Pokud tyto pohledávky po splatnosti nejsou do určitého časového useku vymoženy, nastává proces předání této pohledávky k právnímu úkonu (předány právní kanceláři). Pohledávku lze charakterizovat tzv. "legal"¹ a tuto pohledávku neřeší společnost, ale právní kancelář.

¹ Stanovy dle credit policy

Základem pro členění pohledávky je jejich struktura a členění v rozvaze. Z hlediska doby splatnosti členíme pohledávky na krátkodobé a dlouhodobé. Dlouhodobé pohledávky mají v okamžiku, ke kterému je účetní závěrka sestavena dobu splatnosti delší než jeden rok. Krátkodobé pohledávky mají k tomuto okamžiku dobu splatnosti jeden rok a kratší. Společnost Kodak řeší pouze pohledávky krátkodobé, a to se splatností 15, 30, 60 a 90 dní.

Odběratelé přímí (KEX obchody)² mají splatnost 15 a 30 dní. U velkoobchodů a obchodní řetězců je nastavena splatnost 60 dní a nakonec nemocnice mají stanovenou splatnost 90 dní. Delší doba splatnosti pro odběratele není podle vnitropodnikové koncepce umožněna.

Vyřadit pohledávky z účetní evidence můžeme tehdy, pokud dojde k jejich zaplacení, započtení, postoupení nebo odepsání.

2.2 Pohledávky v účetních předpisech

Vznik pohledávek z dodavatelsko odběratelských vztahů je účetně zachycen v Českých účetních standardech pro podnikatele a je realizováno v rámci třetí účtové osnovy pro podnikatele. Obchodním pohledávkám je věnována skupina 31- Pohledávky se syntetickými účty:

311 – Odběratelé

312 – Směnky k inkasu

313 - Pohledávky za eskontované cenné papíry

314 - Poskytnuté provozní zálohy

315 – Ostatní pohledávky

Dle pravidel společnosti Kodak je členění pohledávek rozděleno do 5 kategorií:

3110000000 – 3119999999 – pohledávky z obchodního styku v rámci Kodak Czech

3120000000 – 3129999999 – pohledávky v rámci právního řízení

² Obchodní partneři v přímém zastoupení Kodak Czech

- 3130000000 – 3139999999 – pohledávky z obchodního styku v rámci Kodak celosvětově (pohledávka Kodak Czech a pohledávky Kodak zahraniční)
- 3160000000 – 3169999999 – pohledávka z obchodního styku za organizační složku Slovensko
- 3190000000 – 3199999999- zahraniční pohledávky z obchodního styku

Pro okamžik zaúčtování účetního případu je důležitý den uskutečnění účetního případu. Podle českých účetních standardů č.001, se za okamžik uskutečněního účetního případu bere den, ve kterém dojde ke splnění dodávky, platbě závazku, inkasu pohledávky, postoupení pohledávky, schodku, přebytku či škody, pohybu majetku uvnitř jednotky a k dalším skutečnostem vyplývajícím ze zvláštních předpisů nebo z vnitřních poměrů účetní jednotky, které v účetní jednotce nastaly, popřípadě účetní jednotka má k dispozici potřebné doklady tyto skutečnosti dokumentují.

2.3 Pohledávky a daň z příjmu

Po obecném vymezení pojmu „pohledávka“ je další hledisko, které bude řešit tato práce je daňová souvislost mezi pohledávkami a daní z příjmu. Důležité je vědět, jaký dopad mají pohledávky na straně příjmů a naopak na straně výdajů. Jiné problémy vyvstávají před poplatníky, kteří vedou účetnictví, jiné před těmi, kdo nejsou účetní jednotkou.

Společnosti, kteří jsou účetní jednotkou, oprávněně trápí zdaňování výnosů z dodávek a zboží a z poskytování služeb, pokud jim odběratelé neuhradí ve lhůtě splatnosti vzniklou pohledávku. Protože se zdaňovaný výnos váže ke dni v němž byla dodávka splněna nebo poskytnuta, a nikoli ke dni zaplacení pohledávky, jako je tomu u daňové evidence, snaží se legislativa alespoň zmírnit nepříznivé dopady na podnikatele při zdaňování nepřijatých úhrad. Zákon o daních z příjmů umožňuje poplatníkům za vymezených podmínek odpis pohledávek po lhůtě splatnosti do daňových nákladů a v rámci zákona o rezervách je upraven postup pro vytváření opravných položek k nepromlčeným pohledávkám po datu splatnosti, jakož i k pohledávkám za dlužníky v konkurzním a vyrovnacím řízení, na vrub daňové

uznatelných nákladů. ZDP stanoví rovněž pravidla pro uplatnění daňově uznatelných nákladů při postoupení pohledávky nebo při vkladu pohledávky. Je důležité si uvědomit důležitou skutečnost: daňově lze zvýhodňovat jen pohledávky právně nezpochybnitelné. (Drbohlav, Pohl., 2006)

Na první pohled se to může jevit jako banální, ale co když pohledávka kupříkladu vzniklá na základě právního úkonu, který byl neplatný *ex tunc*³. Vystornoval poplatník takovou pohledávku ve svém účetnictví, nebo ji spolu s ostatními daňově zvýhodňuje? Může se jednat o celou škálu nejrůznějších pohledávek z titulu náhrad, jestliže na tuto náhradu není právní nárok, nebo se občas stává, že pohledávka jako taková sice vznikla, ale ve vztahu k jiné osobě⁴. Ve všech těchto případech platí, že daňově nemohou být uplatněny výdaje ve formě odpisu pohledávky nebo tvorby opravných položek, pokud pohledávky právně neexistovaly nebo existovaly v jiné výši.

2.4 Členění pohledávek

Pohledávky jsou velmi různorodé a lze je dělit podle :

1. časového hlediska - krátkodobé (splatné do 1 roku)
 - dlouhodobé (splatné za dobu delší než 1 rok)
2. hlediska území
 - tuzemské
 - zahraniční
3. hlediska vzniku
 - nahodilé (výjimečně vznikají)
 - pravidelné
4. způsobu úhrady
 - peněžité
 - nepeněžité

³ Od samého začátku

⁴ Např. zboží je dodáváno fyzické osobě, která je jednou podnikatelem- fyzickou osobou a podruhé jednatelkou právnické osoby.

- | | |
|-------------|---|
| 5.likvidity | <ul style="list-style-type: none"> - nelikvidní - méně likvidní - likvidní |
| 6. účelu | <ul style="list-style-type: none"> - z obchodního styku (prodej zboží a služeb) - k zaměstnancům (poskytnuté zálohy, půjčky) - ke státu (nárok na dotace, odpočty daní) - ke společníkům (nesplacené vklady ve společnosti) - a ostatní pohledávky |

2.5 Oceňování pohledávek

Podle ZÚČ⁵ se oceňují pohledávky při vzniku jmenovitou hodnotou, při nabytí za úplatu nebo vkladem pořizovací cenou. Pro účely tohoto zákona se rozumí pořizovací cena, za kterou byl majetek pořizován a náklady s jeho pořízením související. Součástí pořizovací ceny pohledávek jsou přímé náklady s pořízením související, například náklady na znalecká ocenění nakupovaných pohledávek, odměny právníkům a provize.

Pohledávky, které účetní jednotka nabyla a určila k obchodování, se podle ZÚČ⁶ oceňují reálnou hodnotou. Změny reálné hodnoty se v těchto případech účtují jako finanční náklad nebo finanční výnos⁷. Z daňového pohledu se podle zákona o daních z příjmů⁸ nezahrnují do základu daně.

2.6 Příčiny vzniku pohledávek po splatnosti

Mezi externí příčiny vzniku pohledávek po splatnosti patří kromě minimální možnosti efektivního postihu a složitosti vymahatelnosti práv především absence morálky v obchodních vztazích. Podnikatelská etika, morálka, četnost a spolehlivost v jednání dnes bývá předmětem seriózních výzkumů. (Šroněk, 1995)

⁵ §25 ods. 1 písm. g)

⁶ § 27 ods. 1 písm. f)

⁷ §53 a vyhl č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁸ §23 odst. 4 písm. k)

Pohledávka vzniká na základě ujednání, kdy jedna strana⁹ se zaváže, že za úhradu poskytne plnění druhé straně¹⁰. Znamená to tedy, že na straně dodavatele – věřitele vzniká pohledávka, na straně odběratele – dlužníka vzniká závazek. Z ujednání stran vyplývá, kdy tato pohledávka je splatná. Pokud není pohledávka ve stanovené lhůtě uhrazena vznikne pohledávka po lhůtě splatnosti.

Základní příčiny vzniku pohledávek po splatnosti:

- druhotná platební neschopnost dlužníka
- nedokonalé podložení nároků věřitele – sporná pohledávka
- spekulace dlužníka s úhradou závazků
- úmysl dlužníka využít nevýhodného postavení věřitele a snaha úplně se vyhnout zaplacení závazků

Pohledávky po lhůtě splatnosti se dělí do dvou základních skupin:

- pohledávky s lhůtou splatnosti do 31.12. 1994¹¹
- pohledávky s lhůtou splatnosti po 31.12. 1994¹²

Tzv. „Starý blok“ se odepisuje přímo, tedy do nákladů souvztažně s účtem pohledávky. U těchto pohledávek lze uplatnit jako náklad (výdaj) ročně nejvýše zákonem stanovené procento z neuhrazené části hodnoty pohledávky nebo ceny pořízení u pohledávky nabyté postoupením. Odepisovat lze buď jednotlivé pohledávky nebo soubor pohledávek¹³. Celkově si poplatník může daňově uplatnit maximálně neuhrazenou část hodnoty pohledávky nebo cenu pořízení postoupení pohledávky.

U nového bloku pohledávek se odepisuje do nákladů nepřímo prostřednictvím opravných položek. Vzhledem k této skutečnosti se liší doba úplatného odepsání pohledávek, přičemž tato doba je u „Nového bloku“ pohledávek kratší, pohledávku lze odepsat již bezmála za tři roky.

⁹ Dodavatel zboží, služeb apod

¹⁰ Odběratel – příjemce předmětného plnění

¹¹ Starý blok pohledávek

¹² Nový blok pohledávek

¹³ Pohledávky se soustředí na jeden analytický účet a přehled jednotlivých dlužníků podává podrozvahová evidence

K těmto pohledávkám lze vytvořit opravné položky ve výši stanovené zákonem o rezervách. Je možné odpis provádět jen u pohledávek, které nejsou promlčené. Obecně je promlčecí doba podle obchodního zákoníku čtyřletá, podle občanského zákoníku je promlčecí doba tříletá.

Začátek běhu promlčecí lhůty spadá podle obou norem na den splatnosti pohledávek. Je-li smluvně stanoveno, že bude plnění ve splátkách, pak pro každou splátku běží vlastní promlčecí lhůta. Může být též smluvně zakotven požadavek, že na nesplacení kterékoliv splátky je vázána splatnost celého dluhu. Potom promlčecí doba začíná běžet dnem splatnosti neuhrazené splátky. (Procházková, Hanuš, 1996)

2.6.1 Prevence vzniku pohledávek po splatnosti

V tržním prostředí představuje platební neschopnost jeden z vážných ekonomických ukazatelů, který velkou měrou ovlivňuje zdraví firmy. Pro řadu firem může být tato skutečnost vážným existenčním nebezpečím, a to zejména dnes, kdy je přetíženost soudů a tím i šance k domožení se práva a zaplacení pohledávky zdoluhavá a většinou nulová. Každá společnost či podnikatel by měl mít proto vypracovaný postup, jaké kroky činit v případě, že dlužník neuhradí svůj závazek.

1. Upomínka

Zaslání slušné, ale důrazné upomínky. Kvůli případným soudním řízením musí být upomínka zaslána doporučeně. Dobře sestavená upomínka, dává předpoklad k rychlému uhrazení dlužné částky. V této fázi by si měl věřitel opatřit uznání závazků.

2. Podepsání splátkového kalendáře

Splátkový kalendář představuje rozvržení dluhu dlužníka do několika částí. Rozpočtení dlužné částky na určitý počet měsíců bez jakékoliv navýšení. Je zapotřebí návrhu obou stran, domluvení a podepsání splátkového kalendáře. Zde je zapotřebí vzít v úvahu riziko, že dlužník splátkový kalendář nedodrží a ještě se dostane do dalších finančních problémů. Proto je lepší dozajistit pohledávky např. směnkou.

3. Právní řešení

Pokud ani splátkový kalendář není dodržen, přichází další fáze a to předání uznaného dluhu dlužníka právní kanceláři. Dlužník není schopen či nejeví zájem dohodnutý splátkový kalendář plnit, je čas na řešení situace formou dosažení práva a to:

- využitím patřičných článků ve smlouvě např. úrok z prodlení, atribut „Rozhodčího soudu“
- zažalováním směnky, která byla vystavena při podpisu splátkového kalendáře
- podáním exekuční žaloby na základě výše zmiňovaného rozhodnutí rozhodčího soudu či odsouzené směnky

2.6.2 Zajištění pohledávky

To, že jako věřitel disponuje nebo bude disponovat pohledávkou, ještě neznamená, že získá očekávané plnění. Proto je velmi důležité při vstupu do jakéhokoliv smluvního vztahu vážit nejen stávající bonitu a důvěryhodnost smluvního partnera, ale v ideálním případě „pojistit“. Takovou pojistkou pak může být zřízení nějakého zajišťovacího instrumentu, kterým si zajistíme „dobytnost“ pohledávky.

Zajišťovací prostředky plní zpravidla dvojí funkci – především svou existencí nutí dlužníka, aby svůj závazek splnil včas a řádně (funkce zajišťovací), teprve když dlužník pohledávku neuhradí nebo pohledávka zaniká jiným způsobem¹⁴, nastupuje uhrazovací funkce zajištění, tzn., že některé zajišťovací instrumenty dávají věřiteli možnost, aby jeho splatná pohledávka byla uspokojena, přestože není splněna dlužníkem dobrovolně.

Způsoby zajištění pohledávek:

- zástavní právo
- zadržovací právo
- ručení
- smluvní pokuta

¹⁴ Např. dlužník se zbavuje svého majetku, přetrvává stále zadlužení a není schopen dostát svým závazkům, dlužník jako FO zemřel nebo jako PO vstoupil do likvidace, blíží se konec promlčení nebo prekluzivní doby pohledávky

- zajišťovací převod práva
- zajišťovací postoupení a prodej pohledávky
- uznání dluhu (závazku)
- bankovní záruka
- směnka
- vykonatelný notářská zápis
- pojištění
- záloha
- faktorig a forfaiting
- sekuritizace
- kapitalizace pohledávek

1. Zástavní právo

Za jeden ze zajišťovacích prostředků je všeobecně uznáváno také zástavní právo.¹⁵ Účastníky právního vztahu jsou zástavní věřitel a zástavní dlužník. Podstatou zástavního práva je zajištění pohledávky věřitele pro případ, že závazek dlužníka nebude včas splněn s tím, že v takovém případě lze dosáhnout uspokojení výtěžku zpeněžením konkrétní zástavy. V tomto případě existuje věřitel a dlužník s tím, že dlužník je zpravidla i majitelem zástavy.

Pohledávka může být zajištěna také zástavním právem. Předmětem zástavy může být jakákoliv movitá či nemovitá věc anebo například i cenný papír.

2. Zadržovací právo

Zadržovací právo¹⁶ vznikne jednostranným úkonem oprávněné osoby, kterým vyjadřuje svou vůli zadržet věc. Oprávněná osoba je povinna bez zbytečného odkladu vyrozumět dlužníka o zdržení věci a jeho důvodech: jestliže smlouva, na jejímž základě má věc u sebe, byla uzavřena písemně, musí být i vyrozumění písemné.

Zadržovací právo zaniká zánikem zajištěné pohledávky, zánikem zadržené věci, anebo vydáním zadržené věci dlužníku. Toto právo zaniká i tehdy, jestliže dlužník poskytne oprávněné osobě s jejím souhlasem jinou jistotu.

¹⁵ § 15 ObčZ písm. a) a písm. f)

¹⁶ § 175 až 180 ObčZ

3. Ručení

Ručení je zajišťovacím prostředkem, který je upraven zvlášť pro oblast občansko-právní¹⁷ a zvlášť pro oblast obchodních vztahů¹⁸. Ručení je zajišťovací vztah, který na rozdíl od práva zástavního nevzniká mezi věřitelem a dlužníkem, ale mezi věřitelem a třetí osobou odlišnou od dlužníka. Ručením se zabezpečuje uspokojení pohledávky věřitele, který může uspokojení své pohledávky dosáhnout z majetku třetí osoby odlišné od dlužníka, tj. ručitele. Tím se zmenšuje riziko věřitele spojené s návratností jeho pohledávky. Ručením lze zajistit i pohledávku, která vznikne v budoucnu nebo jejíž vznik je závislá na splnění podmínky.

Ručitelem je tedy ten, kdo je povinen uspokojit pohledávku věřitele a v případě, že ji neuspokojí dlužník. Za jednu pohledávku se může zaručit jeden nebo více ručitelů. Ručitel může ručit za celou pohledávku nebo pouze za část.

4. Smluvní pokuta

Jak vyplývá z názvu, smluvní pokutou lze zajistit splnění závazků na základě smlouvy. Smluvní pokuta má podobu nejčastěji peněžní. Základem pro možnost vymáhat a uplatňovat smluvní pokutu je existence platného závazku, při jehož nesplnění je druhá strana povinna poskytnout oprávněné straně (věřiteli) uzavřít smluvní pokutu.

5. Zajišťovací převod práva

Dlužník pro zajištění svého závazku může převést na věřitele nějaké své majetkové právo. Převodem může být jakékoliv právo, které je svou podstatou převoditelné.¹⁹ Zajištění spočívá v tom, že v případě nesplnění závazku bude věřitel uspokojen z převoditelného práva místo splnění dluhu.

6. Zajištění postoupení pohledávky

Postoupení pohledávky je způsob, jímž nastává změna v osobě věřitele pohledávky, stejně jako je tomu u jejího prodeje. Rozdíl zde však existuje, neboť na základě smlouvy mezi dosavadním a novým věřitelem přecházejí na nového

¹⁷ §§ 546 až 550 ObčZ

¹⁸ §§ 303 až 312 ObchZ

¹⁹ Nejčastěji jde o pohledávku vůči třetí osobě, může jít však i o vlastnické právo, právo spojené s cennými papíry

věřitele veškerá práva i příslušenství k pohledávce včetně všech lhůt. Věřitel může postoupit pohledávky jinému subjektu bez souhlasu dlužníka nebo postoupit pohledávky za úplatu či bez ní.

Poté co je pohledávka postoupena je postupitel povinen neodkladně o této skutečnosti informovat dlužníka. S postoupenou pohledávkou přechází i její příslušenství a všechna práva s ní spojená.

7. Uznání dluhu

Další zajišťovací institut je uznání dluhu nebo-li závazku. Kdy dlužník na základě písemného stvrzení uznává dluh vůči věřiteli co do výše tak platnosti. Uzná-li někdo písemně, že zaplatí svůj dluh určený co do důvodu i výše, má se za to, že dluh v době uznání trval.

8. Bankovní záruka

Bankovní záruka vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině. Příkaz k vystavení záruky dává osoba, jejíž závazek má být bankou zajištěn. Podle charakteru zajišťovaného závazku lze rozlišovat záruky na :

- *platební* – bankovní zárukou lze zajistit hladké platby, dokumentární inkasa, úvěry, leasingy
- *neplatební* – akontační záruka, kauční záruka, záruka za zadržené, záruka za ztracené dokumenty (Vozňáková, 2004)

9. Směnka

Směnka je jedním z oblíbených prostředků k zajištění pohledávek pro svou jednoduchost a návratnost. Použité směnky jako zajišťovací institut pohledávek je pouze jedním z jejích praktických využití. Směnku lze dále využít např. jako úvěrový platební prostředek, pro získání peněz v hotovosti nebo pro získání likvidních prostředků.

10. Vykonatelný notářský zápis, exekuční zápis

Jestliže dlužník nemá v současné době finanční prostředky, může se k zajištění pohledávky podobně jako směnka použít notářský zápis provedený notářem a nebo exekuční zápis provedený exekutorem. V případě, že se jedná o vyšší dlužnou částku a účetní jednotka nehodlá investovat do soudních poplatků, je v hodné právně zajisti nepopíratelné uznání dluhu dlužníkem. Notářský zápis i exekuční zápis zajišťuje právní uznání dluhu. V případě nezaplacení dlužníkem je notářský zápis i exekuční zápis vykonatelný ve smyslu, že věřiteli je umožněno vedení exekuce proti dlužníkovi na základě žádosti věřiteli již bez další žaloby.

11. Pojištění

V České republice už lze pojistit i pohledávku, především pokud jde o pohledávku ze zahraničního obchodu. Lze pojistit i tuzemskou pohledávku, ale u těch je vysoká míra spoluúčasti. V současné době již existují v ČR společnosti, které se zabývají pojištěním plateb. Pojistitelé disponují rozsáhlými databázemi, takže dokáží posoudit bonitu odběratele.

12. Záloha

V současnosti je používání zálohových plateb velmi rozšířeno. Formou zálohy bývá placena část nebo i celá hodnota smluvené ceny dodávky. Výše zálohy není dána žádným předpisem, a závisí tedy jen na dohodě mezi dodavatelem a odběratelem.

Zálohy jsou oblíbeny i v návaznosti na DPH²⁰, protože se zaplacení zálohy považuje za uskutečnění zdanitelného plnění.

13. Faktoring a forfaiting

Faktoring spočívá v odkupu krátkodobých pohledávek před dobou jejich splatnosti. Faktoringové společnosti odkupují pohledávky, které nejsou jištěny žádným ze zajišťovacích instrumentů. Faktoringová smlouva ve většinou uzavírá na určité časové období. Jde o písemnou smlouvu o postoupení pohledávky. Faktor odkoupí od klienta všechny pohledávky, které splní podmínky faktorigové smlouvy. K postoupení pohledávky není potřebný souhlas dlužníka (odběratele). Výjimkou může být případ, kdy je mezi dodavatelem a odběratelem uzavřena dohoda,

²⁰ § 9 odst. 5 ZDPH

že je vyloučeno postoupení pohledávky nebo musí postoupení pohledávky dovoleno jen se souhlasem odběratele.

Faktoring dává společnostem k dispozici hotovost, kterou potřebují ke své další činnosti. Ty pak nemusí mít vázané finanční prostředky v pohledávkách. Faktoringové společnosti si obvykle účtují poplatek ve výši 0,5 – 3,5 % z objemu nesplacených pohledávek, kterou v sobě zahrnují rizikovou provizi, výlohy spojené s prováděním správy postoupených pohledávek jiné náklady (celní poplatky, pojištění).

Forfaitinové společnosti stejně jako faktorigové společnosti odkupují od svých klientů pohledávky. Liší se od faktoringových společností především tím, že odkupují obvykle pohledávky se splatností minimálně 90 dní a provádějí odkupy i s několikaletou splatností (4 a více let). Dalším významným rozdílem je, že postupované pohledávky musí být nějakým způsobem jištěny²¹.

Jestliže odběratel forfaitingové společnosti nezaplatí, může tato společnost vymáhat plnění na těch osobách, které se za kontrakt některých z instrumentů zaručily.

14. Sekuritizace

Tento pojem má zatím jen informativní charakter, neboť sekuritizace pohledávek se týká jen velkých společností a zatím neexistuje u nás pro její uplatnění právní prostředí.

Principem sekuritizace je prodej existujících nebo budoucích pohledávek (úvěrů) určitému okruhu věřitelů prostřednictvím finančního trhu. Je možné spojit větší množství pohledávek malých pohledávek s různou dobou splatnosti a s různou bonitou do jednoho celku. Nejčastěji bývají u sekuritizace postupovány pohledávky z úvěrů či kreditních karet, pohledávky z leasingu či pronájmu movitých věcí, pohledávky z hypoték, pohledávky z pronájmu, budoucí pohledávky z pojistného, budoucí pohledávky za dodávky vody, plynu, energie atd.

Pohledávky odkupuje specializovaná instituce, která je založena za účelem sekuritizace a nemá další poslání. V češtině pro ni neexistuje pojmenování, její anglický název zní „Special purpose vehicle“ (SPV). SPV emituje cenné papíry, které jsou rozprodány na trhu investorům. Tato společnost se nezabývá správou ani vymáháním pohledávek. Tu nadále vykonává původní vlastník pohledávek.

²¹ Např. dokumentárním akreditivem, bankovní zárukou atd.

Pro původního vlastníka aktiv má sekuritizace také tu výhodu, že pohledávky zmizí z rozvahy a tím se zlepší celková likvidita společnosti.

Pro vlastníka emitovaných cenných papírů má převod pohledávek na SPV tu výhodu, že se oddělí riziko sekuritizace aktiv od rizik jejich původního vlastníka. Prostředky získané prodejem cenných papírů putují k původnímu vlastníkově pohledávek.

Při sekuritizaci se jedná především o prodej bonitních pohledávek. To ale bohužel není případ většiny českých věřitelů. Navíc činnosti související se sekuritizací dosahují nemalých nákladů a proto objem nabízených aktiv by měl umožnit vydání obligací za miliardu Kč. (Bařinová, Vozňáková 2003)

15. Kapitalizace pohledávek

Jeden ze způsobů jak řešit platební neschopnost je kapitalizace pohledávek. Má ovšem smysl u tzv. druhotné platební neschopnosti a má význam jako jedno z mnoha dalších ozdravných opatření. Základem je dohoda mezi dlužníkem a věřitelem, že věřiteli nebude splaceny závazky peněžně, ale že věřitel získá majetkovou účast v dlužnické společnosti

Z účetního hlediska kapitalizací pohledávky se rozumí změna struktury aktiv v rozvaze věřitele a pasiv v rozvaze dlužníka. Kapitalizací pohledávky u věřitele zaniká v účetnictví pohledávka a vzroste mu dlouhodobý finanční majetek – majetkové účasti či akcie. (Bařinová, Vozňáková 2003)

3 Opravné položky, odpis pohledávek, promlčení

3.1 Opravné položky – z hlediska zákona o daních z příjmů a zákona o rezervách

Opravná položka k pohledávkám představuje nepřímé snížení hodnoty pohledávky proúčtováním do nákladů a souvztažně na účet opravné položky. Původní hodnota pohledávky se přitom nemění. Opravné položky k pohledávkám se tvoří na základě provedené inventarizace. Jestliže zjištěná hodnota pohledávky je nižší než ocenění majetku zachycené v účetnictví, tvoří se opravná položka.

Vytvořením opravné položky k pohledávce není proces zahrnutí nedobytné pohledávky do daňově uznatelných výdajů definitivně uzavřen – opravná položky musí být v určitém okamžiku zrušena a pak záleží na konkrétních případech, zda, kdy a v jaké výši může dojít ke konečnému odpisu pohledávky do daňových nákladů.

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31.prosinci 1994²², jejich tvorba je výdejem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Mohou v období za které se podává daňové přiznání, vytvářet opravnou položku ve výši 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky²³, pokud od sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než šest měsíců.

Vyšší opravné položky, než je 20 %, lze vytvářet k uvedeným pohledávkám jen v případě, bylo-li ohledně těchto pohledávek zahájeno rozhodčí řízení podle zvláštního právního předpisu nebo soudní řízení, a nebo správní řízení podle zvláštního právního předpisu, jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní a řádně a včas činí úkony potřebné k uplatnění svého práva za podmínky, že od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než :

- 12 měsíců, až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
- 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
- 24 měsíců, až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
- 30 měsíců, až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
- 36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky

²² § 8a Zákon o rezervách

²³ Rozvahová hodnota pohledávky je chápána jako jmenovitá hodnota nebo pořizovací cena pohledávky zaúčtovaná na rozvahových účtech poplatníka

Novela zákona o rezervách umožňuje od 1.1.2006 uplatnit 100 % opravné položky k nevýznamným pohledávkám bez příslušenství. Podmínky pro takovou tvorbu opravné položky jsou :

- opravnou položku lze tvořit k pohledávkám bez příslušenství až do výše 30 000 Kč ročně vůči jednomu dlužníkovi,
- ke dni tvorby opravné položky nepřesáhly veškeré pohledávky bez příslušenství vůči jednomu odběrateli 30 000 Kč,
- pohledávka musí být neméně 12 měsíců po splatnosti.

O pohledávce, k níž byla vytvořena opravná položka podle zákona 545/2005 Sb.²⁴, je poplatník povinen vést samostatnou evidenci. Zákon o rezervách však formu této evidence nestanoví. Je proto pravděpodobné, že poplatníci využijí evidenci, kterou doposud vedli a vedou v rámci účetnictví s tím rozdílem v analýze účtu. V případech, ve kterých bude opravná položka vytvořena ve výši 100 % hodnoty nepromlčené pohledávky, může být tato pohledávky odepsaná a opravná položka k ní zrušena, s výjimkou pohledávek za dlužníky v konkurzním a vyrovnacím řízení. Takto odepsaná pohledávky se sleduje na podrozvahových účtech s výjimkou těch pohledávek, u kterých došlo k zániku. Přijatá úhrada odepsané pohledávky se vyúčtuje jako výnos na příslušném účtu účtové skupiny 64 – Jiné provozní výnosy a zachytí se na podrozvahových účtech.

Opravné položky nelze tvořit k pohledávkám vzniklých:

- z titulu cenných papírů, úvěrů, půjček,
- ručení, záloh, smluvních úroků, pokut a poplatků z prodlení,
- úhrady ztráty společnosti
- dále k pohledávkám, o kterých nebylo účtováno ve výnosech a které nebyly zahrnuty do základu daně z příjmů,
- k pohledávkám nabytým bezúplatně,
- k souboru pohledávek a k pohledávkám již odepsaným.

²⁴ Jeho znění je poměrně stručné. Pokud poplatník nepostupuje podle paragrafu 5, 5a, 6, 8a a 8b ZR

Opravné položky, jejichž tvorba je výdejem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, mohou poplatníci vytvářet v období, za které se podává daňové přiznání.

Tvorba zákonných opravných položek není povinná, představuje možnost poplatníka, který si sníží svůj daňový základ. Uznání tvorby opravné položky se nelze dodatečně domáhat.

Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v konkurzním a vyrovnávacím řízení, které jsou výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, mohou tvořit poplatníci daně z příjmů, kteří vedou účetnictví, a to až do výše rozvahové hodnoty nepromlčených pohledávek přihlášených u soudů ve lhůtě stanovené usnesením soudu o prohlášení konkurzu nebo povolení vyrovnání, a to v období, za které se podává daňové přiznání a v němž byly pohledávky přihlášeny.

Na pohledávky, přihlášené po uplynutí lhůty stanovené usnesením soudu o prohlášení konkurzu nebo povolení vyrovnání a na pohledávky zákonem vyloučené, nelze tvořit opravné položky, které jsou výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Opravné položky se zruší²⁵, pokud zaniknou důvody pro jejich existenci :

- ke dni ukončení podnikatelské nebo jiné samostatně výdělečné činnosti nebo nájmu podniku či jeho části,
- ke dni přerušení podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti nebo nájmu podniku, pokud tato činnost nebo nájem podniku nejsou zahájeny do termínu pro podání daňového přiznání za příslušné zdaňovací období, ve kterém došlo k přerušení,
- ke dni účinnosti nájemní smlouvy a v případě nájmu podniku,
- ke dni předcházejícímu dni zrušení stálé provozovny na území ČR,
- ke dni předcházejícímu dni vstupu do likvidace,
- ke dni předcházejícímu dni účinnosti prohlášení konkurzu.

Opravné položky se naproti tomu nezruší u pohledávek nabytých při přeměně společnosti.

²⁵ § 4 odst.1 ZR

3.1.1 Opravné položky k pohledávkám – novela zákona 2008

V roce 2008 došlo k výrazné změně co se týče tvorby opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatných po 31. prosinci 1994. Zpřísnění spočívá v rozdělení pohledávek dle jejich rozvahové hodnoty. Zavádí se kategorie „významných pohledávek“ nad 200 000 Kč, u nichž je vyloučeno jakákoliv tvorba opravných položek bez toho, aby byla pohledávka řešena soudním, rozhodčím či správním řízením. Dochází tak k omezení spekulativní tvorby opravných položek ke sporným či fiktivním pohledávkám značných hodnot. Toto zpřísnění se použije poprvé pro tvorbu opravných položek, která započala po 1.1.2008. Z toho vyplývá, že opravné položky vytvořené v souladu se zákonnou úpravou do konce roku 2007 nebudou nutné rozpouštět.

Změna v zákoně o rezervách dle §8a odstavce 1 k opravným položkám k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994, jejichž rozvahová hodnota v okamžiku vzniku nepřesáhne částku 200 000 Kč, mohou v období, za které se podává daňové přiznání, vytvářet poplatníci daně z příjmů, a od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než 6 měsíců, až do výše 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Vyšší opravné položky, než je uvedené v odstavci 1 § 8a v zákoně o rezervách, lze vytvářet ke zde uvedeným pohledávkám jen v případě, bylo-li ohledně těchto pohledávek zahájeno rozhodčí řízení podle zvláštního právního předpisu nebo soudního řízení a nebo správní řízení podle zvláštního právního předpisu, jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní a řádně a včas činí úkony potřebné k uplatnění jeho práva za podmínky, že od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než :

- 12 měsíců, až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
- 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
- 24 měsíců, až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
- 30 měsíců, až do výše 80 %, neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
- 36 měsíců, až do výše 100%, neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky

U pohledávek, které jsou splatnými po 31. prosinci 1994, jejich rozvahová hodnota v okamžiku vzniku je vyšší než 200 000 Kč, mohou v období za které se podává daňové přiznání, vytvářet poplatníci daně z příjmů, jen v případě, bylo-li ohledně těchto pohledávek zahájeno rozhodčí řízení podle zvláštního právního předpisu nebo soudní řízení a nebo správní řízení podle zvláštního právního předpisu, jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní a řádně a včas činí úkony potřebné k uplatnění svého práva za podmínky, že do konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než :

- 6 měsíců, až do výše 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
- 12 měsíců, až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
- 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
- 24 měsíců, až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
- 30 měsíců, až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
- 36 měsíců, až do výše 100 %, neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky

Opravné položky vytvořeny podle § 8a odstavce 1 až 3 se zruší, pokud pominou důvody pro jejich existenci nebo pokud pohledávka, k níž byla opravná položka vytvořena, se promlčela, popřípadě nastaly důvody, za nichž se odpis pohledávky považuje za výdaj (náklad).

Pokud poplatník u nepromlčených pohledávek nepostupuje podle § 8a, může ve zdaňovacím období vytvořit opravnou položku až do výše 100 % její neuhrazené rozvahové hodnoty bez příslušenství pouze v případě, že :

- se nejedná o pohledávku vymezenou v § 8a odst. 3
- rozvahová hodnota pohledávky bez příslušenství v okamžiku jejího vzniku nepřesáhne částku 30 000 Kč
- od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo nejméně 12 měsíců
- celková hodnota pohledávek bez příslušenství vzniklých vůči témuž dlužníkovi, u nichž se uplatňuje postup podle tohoto ustanovení, nepřesáhne za zdaňovací období částku 30 000 Kč

O pohledávce, k níž byla vytvořena opravná položka podle tohoto ustanovení, je poplatník povinen vést samostatnou evidenci.

3.1.2 Zobrazení v účetnictví

Tvorba opravných položek se provádí na vrub nákladů účtováním dle vymezení Směrné účtové osnovy účtovou skupinou 55 :

- 558 – Tvorba zákonných opravných položek
- 559 – Tvorba opravné položky přesahující zákonem umožněnou tvorbu k pohledávce z provozní činnosti
- 579 – Tvorba opravné položky přesahující zákonem umožněnou tvorbu k pohledávce z krátkodobých půjček
- 589 – Tvorba opravné položky přesahující zákonem umožněnou tvorbu k pohledávce manka a škody

Opravné položky se snižují, případně ruší vyúčtováním ve prospěch účtů. V případě kdy inventarizace následující období neprokáže opodstatněnost jejich výše. Rozpouštění opravných položek se provádí přes účtovou skupinu 55. Zrušení opravných položek, popř. jejich snížení, bylo až do konce roku 2002 výnosem. Od 1.1.2003 ovšem platí, že se opravné položky sníží či zruší ve prospěch nákladů.

Opravné položky nesmí mít aktivní zůstatek, nelze je tvořit na zvýšení hodnoty majetku. Tvoří se vždy zásadně individuálně k jednotlivým pohledávkám, nelze je tvořit plošně nebo skupinově. Konečné zůstatky opravných položek jsou vykazovány na účtech opravných položek, které se nachází v účtové osnově v každé účtové třídě a pro pohledávky slouží účet 391 – Opravné položky k pohledávkám. (Drbohlav, Pohl 2006)

Př. Tvorba zákonné opravné položky

Účetní jednotka, plátce DPH, prodala zboží v ceně 200 000 Kč bez DPH, cena včetně daně činila 238 000 Kč. Pohledávka nebyla účetní jednotce včas uhrazena, a proto společnost vytvořila po uplynutí zákonem stanovené lhůty zákonnou opravnou položku ve výši 20 % hodnoty pohledávky.

Text	MD	Dal	Kč
Fakturace za dodané zboží :			
cena celkem	311		238 000
Základ daně		604	200 000
DPH		343	38 000
Tvorba zákonné opravné položky ve výši			
20 % z 238 000 Kč	558	391	47 600

Třebaže bylo ve výnosech zahrnuto pouze 200 000 Kč, byla vytvořena zákonná opravná položka k pohledávce jako takové, tj. ve výši 20 % z celkové hodnoty pohledávky.

Př. Tvorba zákonné opravné položky při částečné úhradě pohledávky

Pohledávka byla částečně uhrazena ve výši 38 000 Kč.

Text	MD	Dal	Kč
Fakturace za dodané zboží :			
cena celkem	311		238 000
Základ daně		604	200 000
DPH		343	38 000
Tvorba zákonné opravné položky ve výši			
20 % z 238 000 Kč	558	391	47 600
Částečná úhrada pohledávky	221	311	38 000
Úprava opravné položky 20 % z 38 000 Kč činí 7 600 Kč			
47 600 - 7 600 = 40 000 Kč	391	658	7 600

Př.Tvorba zákonné opravné položky k pohledávkám – soudní řízení

Pohledávka za zboží ve výši 238 000 Kč, splatná dne 18.1.2005. Pohledávka nebylo do konce roku uhrazena. Účetní jednotka vytvořila zákonnou opravnou položku, což odpovídá 20% hodnoty pohledávky. Dne 30.1.2006 byla uhrazena pohledávka částečně ve výši 38 000 Kč. Do konce roku žádná další platba nepoukázala.

Varianta 1 – dne 23.6.2006 podala účetní jednotka na dlužníka soudní řízení.

<i>Text</i>	<i>MD</i>	<i>Dal</i>	<i>Kč</i>
účtování v roce 2005			
Fakturace za dodané zboží :			
cena celkem	311		238 000
Základ daně		604	200 000
DPH		343	38 000
Tvorba zákonné opravné položky ve výši			
20 % z 238 000 Kč	558	391	47 600
Částečná úhrada pohledávky	221	311	38000
Úprava opravné položky 20 % z 38 000 Kč činí 7 600 Kč			
47 600 - 7600 = 40 000 Kč	391	658	7600
účtování v roce 2006			
Tvorba zákonné opravné položky ve výši 50% z 200 000 Kč činí 100 000 Kč.			
Zbývá dotvořit 100 000 - 47 600 Kč	558	391	52 400

Varianta 2 – účetní jednotka nepodala na dlužníka (rozhodčí) řízení

Přestože dne 18.1.2006 uplynulo 12 měsíců od splatnosti pohledávky, nelze zvyšovat opravnou položku nad 20 % hodnoty pohledávky, protože není splněna podmínka pro její zvýšení (nebyl podán návrh na zahájení řízení).

Př.Opravné položky k nepromlčeným nevýznamným pohledávkám s hodnotou do 30 000 Kč

Účetní jednotka X eviduje pohledávku za společnost XX z 03/2005 ve výši 8 000 Kč. Pohledávka nebyla po roce uhrazena. Vlastník společnosti XX v 03/2007 uhradil částku 8 000 Kč společnosti X.

<i>Text</i>	<i>MD</i>	<i>Dal</i>	<i>Kč</i>
účetování v roce 2005			
Vznik pohledávky z obchodního Styku	311	602	8 000
účetování v roce 2006			
Tvorba OP ve jmenovité hodnotě	558	391	8 000
Rozpuštění opravné položky	391	558	8 000
Odpis pohledávky ²⁶	546	311	8 000
účetování v roce 2007			
Úhrada pohledávky	221	646	8 000

Od 1.1.2006 je možné vymezeným pohledávkám vytvořit daňové uznatelné opravné položky až do výše 100 % jejich neuhrazené hodnoty, aniž by musely být soudně vymáhány. V mnoha případech byly tyto pohledávky vymáhány pouze z důvodu možnosti vytvářet zákonné opravné položky. Novela proto přispěla k odstranění administrativní náročnosti a k úspoře nákladů poplatníka.

3.1.3 Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v konkurzním a vyrovnacím řízení

Podstatou konkurzního řízení je poměrné uspokojování pohledávek věřitele. Věřitelé se dělí do několika skupin, z nichž menšina má postavení přednostních věřitelů a většina věřitelů uspokojí své pohledávky pouze poměrně, tedy nikoli vcelku. Po skončení konkurzního řízení však pohledávky, u nichž nedošlo k uspokojení, nezanikají a věřitelé je mohou vůči dlužníkům vymáhat i nadále. Vymáhat však mohou věřitelé u dlužníka který je fyzickou osobou, u právnické osoby poté, co skončilo konkurzní řízení, vstupní zásadně do procesu likvidace.

Podstatou vyrovnávacího řízení, na rozdíl od konkurzního řízení, je stav, kdy věřitelé dobrovolně v rámci soudního řízení dohodnou s dlužníkem, že část jejich pohledávek po skončení konkurzního řízení a po jejich uspokojení zaniká. Věřitelé se tedy u těch pohledávek, které nejsou přednostní, dobrovolně vzdají části svého

²⁶ účetní odpis bude daňovým výdajem podle § 24 odst. 2 písm . y ZDP

uspokojení a dlužníkovi je umožněno po skončení vyrovnávacího řízení a po uspokojení věřitelů nadále podnikat.

Opravnou položku k pohledávkám za dlužníky v konkurzním a vyrovnávacím řízení mohou vytvářet poplatníci, kteří jsou účetními jednotkami, až do výše rozvahové hodnoty nepromlčených pohledávek přihlášených u soudů ve lhůtě stanovené usnesením soudu.

Nutnou podmínkou daňové znatelnosti opravných položek k pohledávkám za dlužníky v konkurzním řízení je přihlášení pohledávky u soudu ve lhůtě stanovené usnesením soudu o prohlášení konkurzu. Tato lhůta nesmí být kratší než 30 dnů a delší 3 měsíce ode dne prohlášení konkurzu.

Výše opravné položky může být tvořeno do výše rozvahové hodnoty nepromlčené pohledávky přihlášená. Dobře ošetřená pohledávka přináší daňové zvýhodnění a to do možnosti tvorby 100 % zákonné opravné položky. Na pohledávky přihlášené po uplynutí soudem stanovené lhůty nelze tvořit opravnou položku daňově uznatelnou.

Opravná položka se zároveň zruší v případě, kdy pohledávka byla účinně popřena správcem konkurzní podstaty, konkurzním věřitelem, rozhodnutím soudu nebo příslušného správního orgánu.

Př.Tvorba zákonné opravné položky za dlužníka v konkurzním řízení

Účetní jednotka X prodala zboží ve výši 66 000 Kč společnosti XX. Tento subjekt fakturu nezaplatil. Na majetek dlužníka byl v prosinci 2004 vyhlášen konkurz. Účetní jednotka X přihlásila pohledávku k soudu. Z usnesení soudu v roce 20095 vyplynulo, že společnost XX musí uhradit účetní jednotce X pohledávku ve výši 22 000 Kč.

<i>Text</i>	<i>MD</i>	<i>Dal</i>	<i>Kč</i>
účtování v roce 2004			
Fakturace za dodané zboží :			
cena celkem	311	604	66 000
Tvorba zákonné opravné položky ve výši	558	391	66 000
účtování v roce 2005			
Povinné rozpuštění zákonné			
OP dle výsledku konkurzního řízení	391	558	66 000
Úhrada části pohledávky	221	311	22 000
Odpis zbylé části pohledávky	546	311	44 000

Pokud je pohledávka zcela (plně) uhrazena, opravná položka se zruší zcela. Při částečné úhradě s přijetím platby se zruší odpovídající část vytvořené opravné položky, a současně se odepisuje zbylá část pohledávky do odpisu nákladů.

Není možné tvořit opravnou položku za dlužníky v konkurzním a vyrovnávacím řízení pokud půjde o pohledávky :

- splatné do 31.12. 1994
- z titulu půjček, ručení za ně či z titulu záloh.

3.2 Účetní opravné položky

Tvorba účetních opravných položek upraví účetní jednotka vnitropodnikovou směrnici z časového hlediska, tzn. jaký čas uplynul po lhůtě splatnosti k datu účetní závěrky. Například :

- 6 měsíců po splatnosti – 50 % hodnoty pohledávky
- 12 měsíců po splatnosti – 100 % hodnoty pohledávky.

Z důvodu dodržení zásady opatrnosti je vhodné vytvářet k pohledávkám účetní opravné položky nad rámec zákonných opravných položek. Účetní opravné položky jsou daňově neuznatelné výdaje (náklady).

Postup tvorby a použití opravných položek upravuje § 55 vyhlášky č.500/2002 SB., ve znění pozdějších předpisů. Tvorba účetní opravných položek je nákladem a zachycuje se na účtu 559. Za hlediska daňového se jedná o daňově neúčinné položky. Zrušení účetních opravných položek, popř. jejich snížení bylo až do konce roku 2002 výnosem. Od 1.1.2003 ovšem platí, že se opravné položky sníží či zruší ve prospěch nákladů ²⁷. Obdobně jako tvorba účetních opravných položek neovlivní daňový základ ani zrušení opravné položky (tj. nezvýší ho).

²⁷ §55 ods. 3 vyhlášky č. 500/2002 Sb.

3.3 Odpis pohledávek

Odpis pohledávky představuje přímé snížení hodnoty pohledávky na aktivním účtu zaúčtováním do nákladů. Odpis pohledávky do nákladů je v zásadě nevratný, nelze už počítat s tím, že by se částečně odepsaná pohledávka na aktivním účtu vrátila do původní hodnoty.

Účetní jednotky mají podle ZDP možnost vybrané pohledávky po lhůtě splatnosti uplatnit jako výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Odpisem pohledávky se rozumí přímí odpis pohledávky do nákladů a pro daňové účely je vhodné rozdělit odpis (účet v účtové osnově) do několika analytických účtů.

V případě, že došlo k úhradě pohledávky, která již byla plně nebo částečně odepsaná, účtuje se úhrada odepsané části pohledávky na výnosový účet podle účtové osnovy.

Dle metodik rozlišujeme tři druhy odpisu pohledávek :

- účetní odpis
- daňový jednorázový odpis
- postupný odpis pohledávek

Zobrazení odpisu pohledávek v účetnictví :

- Účetní odpis pohledávky – daňově neuznatelný odpis
MD 546xxx – Odpis pohledávky / DAL 311 xxxx – Odběratelé
- Jednorázový odpis
MD 546xxx – Odpis pohledávky / DAL 311 xxxx – Odběratelé
- Postupný odpis pohledávky
MD 546xxx – Odpis pohledávky / DAL 311 xxxx – Odběratelé

Úhrada pohledávky v minulosti odepsaná do nákladů :

MD 221 – Bankovní účet / DAL 646 – Výnosy z odepsaných pohledávek

3.3.1 Účetní odpis

Účetní jednotka může provést účetní odpis pohledávky, který nemá žádnou vazbu na zákon o dani z příjmů. V tomto případě se účetní odpis pohledávky, jenž není daňově uznatelný náklad, zachycuje v účtové skupině 54 – *Jiné provozní náklady*. O tento účetní náklad musí být upraven výsledek hospodaření ve smyslu zákona o daních z příjmů.²⁸

Účetním odpisem pohledávka právně nezaniká, účetní jednotka ji nadále sleduje v podrozvahové evidenci, aby tento náklad mohl být vyloučen z daňového základu při sestavování daňového přiznání. Při sestavování daňového přiznání je důležité výsledek hospodaření upravit daňový základ tím, že o tento náklad se zvýší základ daně. Nejčastějším využití účetního odpisu pohledávek se jedná, kdy je ze všech okolností zřejmé, že by náklady na vymáhání pohledávky přesáhly její výtěžek.

Pokud by došlo v budoucnu k úhradě již odepsané pohledávky, je třeba v každém jednotlivém případě zkoumat, jakým způsobem byla tato pohledávka odepsaná. V případě nedaňového odpisu pohledávky se následně došlá platba nezdaňuje – buď by byly daňově uznatelnými náklady účetní odpisy pohledávky, a to jen do výše příjmů s ním související, za podmínky, že jsou součástí nákladů a výnosů ve stejném zdaňovacím období. Nebo se do daňového základu nezahrnují částky zúčtované do výnosů, pokud souvisejí s náklady neuznatelnými v předchozích zdaňovacích obdobích jako daňové náklady, a to maximálně do výše těchto neuznatelných výdajů v předchozích zdaňovacích obdobích. (Drbohlav, Pohl 2006)

Př. Účetní (nedaňový) odpis pohledávky a následná úhrada pohledávky

Společnost X eviduje pohledávku za fyzickou osobou října roku 2003 ve výši 8 000 Kč. Vzhledem k tomu, že pohledávka nebyla do konce roku 2004 uhrazena, k 31.12.2004 společnost vytvořila zákonnou opravnou položku ve výši 20 % tj. 1 600 Kč. S ohledem na nevýznamnou částku nebylo zahájeno soudní řízení a společnost X se rozhodla k 31.12.2005 pohledávku odepsat. Dlužník však roku 2006 v březnu pohledávku za společností X uhradil v plné výši.

²⁸ § 23 odst. 3 ZDP

<i>Text</i>	<i>MD</i>	<i>Dal</i>	<i>Kč</i>
účetování v roce 2003			
Pohledávka z obchodní styku	311	604	80 000
účetování v roce 2004			
Tvorba opravné položky ve výši 20% k 31.12.2004			
z 80 000 Kč činí 1 600 Kč OP	558	391	1 600
<i>uvedená částka je daňově uznatelná</i>			
účetování v roce 2005			
Rozpuštění OP	391	558	1 600
Účetní odpis pohledávky	546.1	311	1 600
	546.2	311	6 400
účetování roku 2006			
Úhrada pohledávky	221	646	80 000

Z daňového hlediska bude rozpuštění opravné položky vstupovat do daňového základu, bude snižovat daňové náklady. V případě účetního odpisu pohledávky je třeba z daňového hlediska celkovou částku rozdělit na část, kterou lze daňově uplatnit tj. 1 600 Kč (část pohledávky do výše které použitím rezervy) a zbývající část, tj. 6 400 Kč, která je účetním odpisem, a tudíž daňově neuznatelná.

Neočekávaná úhrada již odepsané pohledávky je z daňového hlediska zdanitelným výnosem pouze částka 1 600 Kč, zbytek částky 6 400 Kč nebude se zahrnovat do základu daně, neboť souvisí s výdaji, které v předchozím zdaňovacím období nebyla uznány za výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

3.3.2 Jednorázový odpis pohledávek

Možnost jednorázového odpisu pohledávek do daňově uznatelných nákladů upravuje ZDP²⁹. U poplatníků, kteří vedou účetnictví, je výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů jmenovitá hodnota pohledávky nebo pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením, vkladem a při přeměně společnosti, a takto vzniklý zdanitelný příjem nebyl od daně osvobozen a lze-li současně z této pohledávky uplatňovat opravné položky za dlužníkem :

²⁹ §24 odst. 2 písm. y) ZDP

- u něhož soud zamítl návrh na prohlášení konkurzu, nebo u něhož soud zrušil konkurz pro nedostatek majetku a pohledávka byla poplatníkem přihlášena do konkurzu a měla být vypořádaná z konkurzní podstaty
- který je v konkurzním a vyrovnávacím řízení na základě výsledků konkurzního a vyrovnávacího řízení
- který zemřel a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka
- na jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba, a to na základě výsledků této exekuce
- jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí, a to na základě výsledků provedení této exekuce.

Pohledávka podle bodu 1 a 2 lze jednorázově odepsat na vrub nákladů bez ohledu na termín jejich splatnosti. Pohledávky dle bodu 3 a 6 lze jednorázově odepsat na vrub nákladů, pokud termín jejich splatnosti je po 31.12.1994. Jinak je třeba uplatnit postupný odpis pohledávek.

Od 1.1.2004 a následně v roce 2005 byla pro jednorázový odpis pohledávky zpřísněna pravidla. Poplatník, který vede účetnictví, může odepsat jednorázově do nákladů jmenovitou hodnotu pohledávky nebo pořizovací cenu pohledávky nabyté postoupením, vkladem a při přeměně společnosti, a to za předpokladu, že:

- o pohledávce při jejím vzniku bylo účtováno ve výnosech a takto vzniklý zdanitelný příjem nebyl od daně osvobozen (vztahuje se i na pohledávky nabyté postoupením),
- jednorázový daňový odpis není možné provést tam, kde nelze vytvořit opravné položky³⁰

Tyto dvě podmínky musejí být splněny pro pohledávky vzniklé po 31. prosinci 2003.

Při uplatňování jednorázového odpisu pohledávky je nutno prověřovat, zda k pohledávce není vytvořena zákonná opravná položka. Pokud by k tomu tak bylo, je třeba ji zrušit ve prospěch nákladů. Rovněž je vhodné připomenout, že pokud

³⁰ je to v případech vymezených v § 2 ods. 2 ZR (např. pohledávky z titulu úvěrů a půjček, záloh, ale též z nevyplacených dividend), ale i u pohledávek již promlčených.

hodnota pohledávky v sobě zahrnuje daň z přidané hodnoty, odpisování do nákladů se týká i části pohledávky tvořené touto daní (DPH je součástí hodnoty pohledávky).

Př. Jednorázový odpis nezaplacené pohledávky

Společnost A vystavila dle objednávky v lednu 2005 na svého odběratele fakturu v částce 600 000 Kč. Odběratel fakturu nezaplatil. Na majetek dlužníka byl v červnu 2005 vyhlášen konkurz, společnost A přihlásila svou pohledávku. Z usnesení soudu v prosinci 2005 vyplynulo tyto případy :

- 1. společnosti A bude uhrazena pohledávka ve výši 200 000 Kč*
- 2. společnosti A bude uhrazena pohledávka v plné výši 600 000 Kč*
- 3. společnosti A nebude nic uhrazeno pro nedostatek majetku dlužníka*

<i>Text</i>	<i>MD</i>	<i>Dal</i>	<i>Kč</i>
účtování v roce 2005			
Faktura vydaná za zboží	311	604	600 000
varianta 1			
Úhrada od dlužníka	221	311	200 000
Odpis zbylé části pohledávky do nákladů	546	311	200 000
varianta 2			
Úhrada od dlužníka	221	311	600 000
<i>Protože byla při této optimistické variantě uhrazena celá pohledávka odpadá důvod při odpisu do nákladů</i>			
varianta 3			
odpis celé pohledávky do nákladů	546	311	600 000

Částka 600 000 Kč ve variantě 3 je daňově uznatelným nákladem podle §24 ods.2 písm y.) ZDP

Př. odpis pohledávky za dlužníkem, který zemřel

Společnost A s.r.o., odeslala faktura na zboží v částce 216 000 Kč společnosti B (živnostník), která byla splatná dne 29.6.2005. Z důvodu úmrtí živnostníka nebyla faktura uhrazena. Tato pohledávku nebylo možno vymoci ani na jeho dědicích.

K odpisu pohledávky k 31.12.2005 společnost A doložila potvrzení z matriky obecního úřadu a vyjádření soudního komisaře, který vede dědické řízení.

<i>Text</i>	<i>MD</i>	<i>Dal</i>	<i>Kč</i>
účtování v roce 2005			
Faktura vydaná na prodej zboží	311	604	216 000
Odpis pohledávky do nákladů	546	311	216000

Částka 216 000 Kč bude účetním i daňově uznatelným nákladem³¹

Př. odpis pohledávky za dlužníkem, který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce

Živnostník vystavil na společnost A s.r.o. fakturu v prosinci 2004 v částce 20 000 Kč. Faktura nebyla zaplacená. Dle rejstříkového soudu zjistil živnostník, že v květnu 2005 došlo k výmazu společnosti A z obchodního rejstříku. Opravná položka k této pohledávce nebyla tvořena. Živnostník se rozhodl, že pohledávku odepíše.

<i>Text</i>	<i>MD</i>	<i>Dal</i>	<i>Kč</i>
účtování v roce 2004			
Faktura za zboží	311	604	20 000
účtovní v roce 2005			
Odpis pohledávky do nákladů	546	311	20 000

Částka 20 000 Kč bude účetním i daňově uznatelným nákladem roku 2005

³¹ § 24 odst. 2 písm. y) bod 33 ZDP

3.3.3 Daňový postupný odpis

Zákon o daních z příjmů byl v roce 1995 k poplatníkům příznivě nakloněn. K poslednímu dni roku 1994 vytvořil jakousi pomyslnou tlustou čáru, kterou oddělil daňově posouzení pohledávek. Starší pohledávky, které vzniklé před tímto datem, umožnil postupně odepisovat do daňových nákladů (výdajů), a to bez ohledu na to, zda se jednalo o pohledávky promlčené či nepromlčené. Ve zdaňovacím období roku 1995 bylo umožněno uplatnit 10 % roční odpis neuhrazených pohledávek, které měly termín splatnosti do 31.12.2004. Tento text zákona byl průběžně novelizován, byla rozšířena možnost uplatňování odpisu až na 20 %, naposledy v zákoně s účinností od 1.1.2004.

Podle přechodných ustanovení, může poplatník, který vede účetnictví, počínaje zdaňovacím období 1995 uplatnit jako výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů nejvýše 10% do roku 1997, ve zdaňovacích obdobích 1998 až 2000 včetně ročně 20 % a počínaje rokem 2001 za zdaňovací období nejvýše 20 % z neuhrazené části hodnoty pohledávky nebo ceny pořízení u pohledávky nabyté postoupením, u nichž termín splatnosti nastal do konce roku 1994. (Vaigert, Philippi, Riško, Navrátilová 2005)

Celkem lze uplatnit jako náklad (výdaj) nejvýše neuhrazenou část hodnoty pohledávky nebo cenu pořízení pohledávky nabyté postoupením. Obdobně lze postupovat i u celého souboru těchto pohledávek. Toto ustanovení nelze uplatnit u pohledávek vzniklých :

- za společníky, akcionáře, členy družstev za upsaný vlastní kapitál,
- mezi ekonomicky nebo personálně spojenými právníckými osobami, u nichž je průměr podílu (tj. podíl součtu stavu k poslednímu dni každého měsíce a počtu měsíců ve zdaňovacím období) na základním kapitále druhé osoby nebo průměr podílu hlasovacích práv za zdaňovací období vyšší než 25 %,
- mezi osobami blízkými,
- z titulu úvěrů a půjček nebo ručení za ně a z titulu záloh,
- podle zvláštního právního předpisu.

Opatřením, kterým se upravují Postupy účtování pro podnikatele³², stanovila dva způsoby účtování postupného procentního odpisu pohledávek – první z nich označován jako *individuální metoda*, druhá bývá nejčastěji nazýván *skupinovou metodou*. Postupy účtování již nelze použít, avšak zmíněné dva způsoby převzal Český účetní standard č. 010 – Zvláštní operace s pohledávkami.

- Individuální metoda – přistupuje k pohledávce zvlášť a při každé částečné úhradě této pohledávky znovu určuje hodnotu pro uplatnění postupného odpisu. V případě pohledávky, která byla už plně nebo částečně odepsaná, se již odepsaná část vyúčtuje do výnosů.
- Skupinová metoda – považuje všechny pohledávky starého bloku za jeden blok pohledávek a k odpisu přistupuje hromadně. Daňový odpis se provádí za zdaňovací období z rozdílu mezi hodnotou souboru pohledávek a celkovou úhradou za všechny pohledávky, které vytvářejí uvedený blok. Úhrady jednotlivých pohledávek snižují celkovou výši pohledávek na souhrnném analytickém účtu. Do výnosů se účtuje až ta část úhrady, kterou již nelze zúčtovat jako úhradu na souhrnný analytický účet pohledávek, protože by úhrada převýšila výši případného aktivního zůstatku tohoto účtu.

Př. Daňový postupný odpis pohledávek – individuální metoda

Účetní jednotka evidovala ke konci roku 1995 pohledávku ve výši 400 000 Kč. Tato pohledávka byla splatná ke konci roku 1994. Poplatník se tedy rozhodl pro postupný daňový odpis. V červnu roku 1995 byla částečně pohledávka uhrazena a to v částce 50 000 Kč. Další úhrada pohledávky následovala v roce 1997 a to ve výši 100 000 Kč. V roce 1998 byla zcela uhrazena pohledávka (tj. 250 000 Kč).

³² Opatření FMF čj. V20 100/1992

Text	MD	Dal	Kč
účtování v roce 1994			
hodnota neuhrazené pohledávky	311	604	400 000
účtování v roce 1995			
částečná úhrada pohledávky	221	311	50 000
k 31.12.1995 odpis ve výši 10% z neuhrazené pohledávky (400 000 - 50 000) *10% = 35 000	546/x	311	35 000
účtování v roce 1996			
další postupný odpis pohledávky (400 000 - 50 000) *10% = 35 000	546/x	311	35 000
účtování v roce 1997			
částečná úhrada pohledávky	221	311	100 000
31.12.1997 postupný odpis neuhrazené pohledávky (400 000-50 000-100 000)*10% tj. 25 000 Kč	546/x	311	25 000
účtování v roce 1998			
uhrazená zbylá část pohledávky	221	311	155 000
odepsaná část pohledávky vstupuje do výnosů	221	646	95 000

I když byla pohledávka zcela uhrazena, ale účetní jednotka zvolila postupný odpis, proto zbylá část uhrazené pohledávky v roce 1998 byla rozdělena na úhradu pohledávky a druhá část se připsala do výnosů. 646- *Výnosy z odepsaných pohledávek*

V roce 1998 byla uhrazena částka 250 000 Kč, ale účetní jednotka zaevidovala na účtu 311xxx částky spojené s úhradou a odpisem ve výši 245 000 Kč. Proto se připsala částka pouze 155 000 Kč na odběratele (400 000-245 000= 155 000) a zbyla část z úhrady 95 000 Kč (250 000 – 155 000 = 95 000) byla připsána na výnosový účet.

Na pohledávky, které zařadíme do základny pro postupný odpis, mohly být v předchozích letech vytvořeny účetní opravné položky, které bude nutné při odpisu pohledávky tyto opravné položky rozpouštět ve prospěch nákladů.

Při inventarizaci se musí dbát zvýšená pozornost rozdělení nového a starého bloku pohledávek. V účetnictví nesmí nastat případy, kdy bude hodnota vytvořených účetních opravných položek k pohledávkám se splatností do 31.12. 1994 vyšší než hodnota jejich odpisu.

3.4. Rozdíl mezi odpisem pohledávky a tvorbou opravné položky k pohledávce

Zúčtováný odpis je nenávratný proces, u odepsaného aktiva již nelze v účetnictví jeho hodnotu dále zvyšovat. Všechny odpisy pohledávek musí být proúčtovány, pouze některé z nich jsou daňově uznatelné.

Odpis pohledávek znamená přímé snížení hodnoty pohledávky zaúčtováním do nákladů. Účetní zobrazení dle účtové osnovy je 546 / 311.

Opravné položky k pohledávce představuje nepřímé snížení hodnoty pohledávky zaúčtováním do nákladů prostřednictvím opravné položky. Metodika účetnictví se zobrazuje na účet 558 / 391, přičemž účet 311 – Odběratelé se nemění.

3.5 Vztah účetních a zákonných opravných položek

Problematiku opravných položek k pohledávkám je možné rozdělit do dvou oblastí :

- tvorba účetních opravných položek
- tvorba zákonných opravných položek

Vztah účetních opravných a zákonných opravných položek je možné shrnout do následujícího pravidla. Zatímco tvorba účetních opravných položek je zpravidla stanovena vnitřní účetní směrnicí a po určité době, která uplyne od splatnosti pohledávky, bude výše opravné položky činit 100 % hodnoty pohledávky, tvorba zákonné opravné položky se musí řídit ustanoveními zákona o rezervách, který často tvorbu 100% zákonné opravné položky ani neumožní. To však neznamená, že účetní jednotka nebude tvořit žádné opravné položky – naopak veškeré opravné položky budou účetní.

Český účetní standard pro podnikatele 005 Opravné položky v odst. 4.3.3 stanovuje, že pokud bude opravná položka vytvořena ve výši 100% hodnoty nepromlčené pohledávky, může být tato pohledávka odepsaná a opravná položka k ní zrušena, s výjimkou pohledávek za dlužníky v konkurzním a vyrovnávacím řízení. Takto odepsaná pohledávka se dále sleduje na podrozvahových účtech s výjimkou těch pohledávek, u kterých došlo k jejich zániku.

Společnost Kodak má stanovené účetní opravné položky ve vnitropodnikové směrnici po dnech. Měsíčně se provádí reporting na vedení zahraniční společnosti, dochází k uzavření interní měsíční uzávěrce. Proto je ošetřeno ve vnitropodnikové směrnici i výše tvorby opravné položky po dnech. Pokud dojde v jednom měsíci k tvorbě účetní opravné položky a následně v druhém měsíci dojde k úhradě pohledávky, dochází k rozpuštění účetní opravné položky. Druhým příkladem je, že pokud pohledávka není uhrazena v následujících měsících, dotváří se každý měsíc dle vnitropodnikové směrnice účetní opravná položka.

Okamžik tvorby opravné položky – zda je možné opravnou položku vytvořit v průběhu zdaňovacího období, provádí vyhlášky k zákonu o účetnictví č. 500/2002 Sb. se jedna pohledávky tvoří jednak na základě inventarizace, jednak v případech, kdy tak stanoví zákon o rezervách. Jsem však názoru, že nelze zaměňovat „tvorbu za zdaňovací období“ a „uplatnění za zdaňovací období“. V zákoně o rezervách § 3 tedy dle mého názoru nebrání tvorbě opravné položky v průběhu zdaňovacího období a jejímu následnému uplatnění za zdaňovací období.

Dle vnitropodnikové směrnice společnosti Kodak se účetní opravné položky se vytváří od data splatnosti neuhrazených pohledávek. Výše tvorby opravné položky je v rozmezí 0-50% v rámci jednoho roku. Tato pravidlo bylo zavedeno a zaneseno do vnitropodnikové směrnice a platí od počátku roku 2005. Do roku 2004 platilo vymezené pravidlo pro tvorbu účetních opravných položek na základě subjektivního pohledu účetního. Je to až nemožné, ale přesto tato skutečnost prošla přes pravidelný roční audit.

Pokud dojde překročení pohledávky nad jeden rok, tato pohledávka se ve většině případech předává exekuční agentuře nebo sama společnost začíná s dlužníkem soudní řízení. Výše tvorby účetních opravných položek nesplňují podmínky zákona o rezervách a tudíž nejsou daňově uznatelným nákladem. Při sestavování daňového přiznání bude o tyto účetní náklady zvýšen základ daně

pro výpočet daňové povinnosti. Což je v daňovém přiznání představuje pro tyto účetní náklady řádek čísla 40.

Změny počínaje roku 2008 z hlediska tvorby daňově uznatelných opravných položek k pohledávkám jsem už upřesnila ve své diplomové práci v bodu 3.1.1. Pro upřesnění a srovnání přikládám příspěvek k novele zákona. Zákona o rezervách zavádí nová omezení pro tvorbu zákonných opravných, a to do §8a. Pohledávky se rozdělují do dvou kategorií. První kategorie jsou pohledávky do 200 000 Kč, kde se ponechává stávající systém, tj. možnost tvorby opravných položek a tím i daňově uznatelný náklad do 20% hodnoty pohledávky bez soudního řízení. Vyšší opravné položky lze vytvořit jen v případě soudního vymáhání pohledávek od dlužníka. Zavádí se nová kategorie pohledávek nad 200 00 Kč, u nich je zakázána tvorba zákonných opravných položek bez soudního vymáhání pohledávek. K pohledávkám, jejich rozvahová hodnota převyšuje 200 000 Kč, lze tedy tvořit zákonné opravné položky pouze tehdy, bylo-li souvislost s danou pohledávkou zahájeno soudní, rozhodčí či správní řízení, kterého se musí věřitel řádně účastnit včas činit úkony potřebné k uplatnění svého práva. Zvýše uvedených důvodu vyplývá, že společnost Kodak měla provést inventarizaci, zejména zaslání konfirmačních dopisů s pohledávkami po splatnosti. Na základě této inventarizaci pohledávek účtovat o tvorbě zákonných opravných položek dle §8a, kde doba po splatnosti pohledávek bude více než 6 měsíců. U těchto pohledávek lze vytvářet zákonnou opravnou položku ve výši 20% bez podání žaloby. Tato „započatá tvorba“ je dle zákona platného k 31.12.2007 a tyto opravné položky k pohledávkám mohou zůstat až do okamžiku úhrady pohledávky, prodeje či odpisu pohledávek. Na místo zákon o rezervách §8c umožňuje vytvořit jednorázovou opravnou položku ve výši 100% k pohledávkám v úhrnné výši do 30 000 Kč vůči jednomu věřiteli. Novela navíc umožňuje jejich tvorbu i v průběhu zdaňovacího období.

Závěrem tohoto bodu je potřeba připomenout, že zákon o rezervách umožňuje provést tvorbu zákonných opravných položek k pohledávkám. Tento zákon představuje právo nikoliv povinnost. Z hlediska účetních opravných položek patří k zásadě všeobecné účetní předpisy, zásada věrného obrazu skutečnosti dané účetní jednotky. Úkolem opravných položek je upravit ocenění příslušné položky v případě, že se při jeho inventarizaci prokáže, že tržní cena položky (pohledávky) je přechodně nižší, než je cena, v níž je položka zachycena v účetnictví. Nižším oceněním aktiv

se snižuje výše vykazovaného hospodářského výsledku a zvyšuje se zároveň věrohodnost účetních informací předpokládaných v účetních výkazech.

3.6 Promlčení pohledávek

V právu hraje velikou roli čas. Jak již bylo uvedeno, pohledávka a závazek musí být splatná, tedy dospělá. To znamená, že uplyne určitý čas, který má dlužník k tomu, aby svůj závazek vůči věřiteli splnil. Naproti tomu, musí mít věřitel určitý závazek, který má na jeho straně formu pohledávky, v určité lhůtě uplatnit.

Prekluze neboli zánik práva uplynutím času znamená, že uplynutím určitého časového úseku uvedeného v zákoně dochází k zániku práva. Pokud je takovéto právo v podobě vzniklého nároku u soudu uplatněno, soud z moci úředního zkoumá, tedy bez toho, že by dlužník existence prekluze namítal, zda nárok je či není zaniklý. Dojde-li k zániku práva uplynutím času a po tomto uplynutí, a tedy zániku je dlužníkem nárok věřitele, tudíž jeho pohledávka dobrovolně dlužníkem uspokojena, je takovéto jednání dlužníka protiprávní a dlužník se nemůže domáhat, aby mu bylo plnění věřitelem vráceno. Jedná se ze strany věřitele o bezdůvodné obohacení, protože zde chyběl právní důvod k plnění. (Drbohlav, Pohl 2006)

Ne všechna práva se ovšem promlčují. Promlčují se všechna práva³³ majetková s výjimkou práva vlastnického. Nepromlčují se práva vkladů na vkladních knížkách nebo jiných formách vkladů pokud vkladový stav trvá.

Odkdy běží promlčecí lhůta :

- obecná promlčecí lhůta tříletá, podle OBčZ a čtyřleté dle OBchZ a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé³⁴,
- platí, že dohoda o kratší nebo delší promlčecí lhůtě, než je lhůta stanovena zákonem, je absolutně neplatným právním úkonem,
- dále je třeba vyložit den, kdy mohlo být právo vykonáno poprvé, tímto dnem je zásadně takový de, kdy právo bylo možno odůvodněně vykonat podáním návrhu (podáním žaloby u soudu),

³³ §100 odst. 2 OBčZ

³⁴ §101 OBčZ

- pokud nebylo splatnost dluhu určeno dohodou ani stanoveno jinak, mohl věřitel o splnění dluhu požádat dlužníka kdykoliv,
- závazek však může spočívat i v povinnosti dlužníka se něčeho zdržet, popř, snášet či trpět, v takovýchto případech je počátek běhu promlčení doby vázán na okamžik, kdy dlužník poruší svůj závazek spočívající ve zdržení se určitého jednání a neb naopak v jeho snášení či trpění. Promlčecí doba tedy začíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k porušení některého z těchto závazků,
- plnění práva u vadného zboží, má ze zákona záruční lhůta do doby podání dvacetčtyři měsíce, kupující musí vady zboží reklamovat nejpozději poslední den této lhůty tak, že reklamaci doručí prodávajícímu.

Dalším problémem je promlčení při plnění ve splátkách. V případě, kdy bylo dohodnuto plnění ve splátkách, počíná běžet promlčecí doba u jednotlivých splátek ode dne jejich splatnosti. Stane-li se pro nesplnění některé ze splátek celý dluh, začne běžet promlčecí doba ode dne splatnosti nesplněné částky. Nesplnění jedné splátky se stane splatný celý dluh.

4 Pohledávky ve společnosti Kodak

4.1 Charakteristika společnosti Kodak

Kodak je předním světovým výrobcem a distributorem produktů z oblasti vizualizace a představuje světově známou strukturu. Produkuje filmy a papíry pro široké spektrum spotřebitelů, vyvíjí a vyrábí klasické a digitální kamery, fotopřístroje, chemii, audiovizuální a techniku, software, tiskárny, a zabezpečuje opravy a servis. Mnoho uvedených činností se realizuje a bude realizovat i nadále prostřednictvím společnosti. Začlenění společnosti do struktury skupiny Kodak je dlouhodobý proces, neboť sám Kodak musí řešit svou realizaci na trhu, kde nemá v současné době oproti konkurenci žádnou komparativní výhodu.

Nové technologie, výběr vhodných partnerů a aktivitu na trhu jsou atributy, na které se Kodak v budoucnu nejvíce zaměří. Společnost postupně absorbuje rysy zahraniční firmy a je připravena obtížné úkoly přeměny v dobře fungující obchodní jednotku. Klíčovým faktorem se však stane zaměření na digitální produkty pro soukromý i veřejný sektor, ve kterém dojde k zaměření na oblasti zdravotnictví. Nově bude do struktury společnosti začleněna orientace na filmový průmysl, která dosud v České republice existuje jako samostatná jednotka.

Rok 2003 byl pro Foto-World, spol. s r.o. (dále "Společnost") plným intenzivní práce, změn a událostí, které byly odrazem probíhající transformace, a nadále tato situace přetrvává. Přetváření společnosti začalo již v roce 2002. Rok 2003 proběhl ve znamení četných jednání mezi společníky, s cílem dohodnou cestu a způsob převzetí kontroly menšinovým podílníkem. V tomto období se dohodli společníci (Kodak Limited a Eastbridge) na podmínkách převzetí Společnosti společností Kodak Limited. Strany se dohodly na majetkovém vyrovnání a vyřešili další technické a organizační podmínky převodu.

Během června roku 2002 začala Společnost výrazně ovlivňovat slovenský trh. Zboží začalo být dodáváno slovenským odběratelům přímo ze skladu v Praze. Obchodním partnerem těchto odběratelů se stala organizační složka. To vedlo k důsledku, že začátkem roku 2003 byla založena organizační složka Společnosti na Slovensku. Tato organizační složka plní funkci stále provozovny.

Začátkem roku 2005 byl zaveden nový ekonomický informační systém SUN. První čtyři měsíce roku 2005 byla Společnost vlastníkem skladu umístěného v Polsku, kde právníckou osobou byl Kodak Czech s polským DIČ. V dubnu byl sklad prodán společnosti Kodak Polsko. V červnu byla do Společnosti integrována sekce prodávající produkty pro filmový průmysl. V polovině roku započal dlouhodobý proces zavedení vnitřního auditu a kontroly vnitřního finančního operací dle Sarbanes Oxley Act, který byl podpořen pozitivními závěry interního auditu společnosti. Za rok 2005 došlo k poklesu počtu zaměstnanců, což byl odraz probíhající restrukturalizace. Ve společnosti existuje tzv. vertikální organizační struktura.

Na centrální složce společnosti Kodak Czech pracuje 63 zaměstnanců, rozdělení do několika oddělení dle zaměření. Jednotlivá oddělení mají na starosti své specifické činnosti, ale přitom každé oddělení musí na sebe navazovat, aby byla zajištěna obchodní spolupráce v rámci prodeje. Jedno z oddělení tzv. Credit department má na starosti pohledávky od jejich vzniku až po činnosti související s neuhrazenou pohledávkou. Právě toto oddělení mi poskytne příslušná data pro mou diplomovou práci.

V roce 2008 společnost Kodak Czech prochází radikálními změnami ohledně svých aktivit. Na základě rozhodnutí Valné hromady byla hlavní činnost v prodeji a distribuci fotografického zařízení a příslušenství postoupena na své výhradní distributory. Činnosti v oblasti filmového průmyslu byla spojena s již existující společností Kodak Limited.

4.2 Řešení pohledávek ve společnosti Kodak

Výraz platební bilance je v posledních letech velmi aktuální problém, se kterým se snad setkal každý nejenom podnikatelský subjekt. Ve společnosti Kodak sleduje pohledávky oddělení kredit kontrol. Toto oddělení má ve své pravomoci pohledávky od prvopočátku vzniku konkrétního obchodního případu až po neuhrazené vzniklé pohledávky. Aby nedocházelo k nedobytným pohledávkám, musí jednotlivá oddělení společnosti Kodak navzájem spolupracovat s kreditním oddělením. Zaměstnanci tohoto oddělení sledují pohledávky zákazníků, provádějí analýzy dle splatnosti pohledávky a snaží se za včas a předejít k jejich neúhradě. Jde zejména o informování zákazníka, že jejich pohledávka se blíží splatnosti, písemné upomínání neuhrazené

pohledávky, zajištění osobním kontaktem a jednáním, návrhem řešení úhrady pohledávky po splatnosti.

Pravomoc oddělení kredit kontrol:

- vznik pohledávky – uzavření smlouvy
- zjištění informací o klientovi – bonita zákazníka
- stanovení úvěrové částky
- stanovení splatnosti pohledávky
- zamítnutí uzavření kontraktu

Pohledávky jsou nutnou složkou aktiv firmy, a to z důvodu ekonomických i praktických a technických. Odběratel nemusí být ochoten platit, dokud se nepřesvědčí o tom, že dodávky jsou souladu s objednávkou a kupní smlouvou.

Řízení pohledávek je složité, zejména proto, že jsou velmi různorodé, ovlivňuje množství vnějších i vnitřních faktorů a jsou ovlivňovány tržním prostředím a ekonomickým postavením odběratelů a dodavatelů.

Znalost stavu pohledávek k určitému datu je potřebné pro operativní financování pohledávek, a proto monitorování vývoje pohledávek v objemu, struktuře a čase je hlavním úkolem kreditního oddělení. V případě nesplacení se rozhoduje o pohledávce a posunuje se do hodnocení úrovně nákladů na její vymáhání a efektu z tohoto vymáhání. Rozhodování o pohledávce ovlivňuje možnost odpisu pohledávky.

Neplacené pohledávky negativně ovlivňují zejména likviditu firmy. Toto nebezpečí lze likvidovat nebo alespoň zeslabit zajišťovacími instrumenty, event. transferem pohledávky.

4.2.1 Preventivní zajištění pohledávek

Rozhodující předpoklad pro vznik pohledávek je uzavření smlouvy. Pro případné vymáhání pohledávky je důležité, jaký je obsah smlouvy, jaké jsou dodací a platební podmínky. Při sestavení smlouvy je třeba použít jednoznačné výrazy. Jakékoliv změny a odchylky od smlouvy je nutné řešit písemným dodatkem

se souhlasem všech zúčastněných stran. Smlouva se uzavírá mezi dvěma subjekty (prodávající Kodak Czech – kupující xx).

V kupní smlouvě musí být uvedeno:

- smluvní strany – kupující x prodávající
- FO – uvedeno jméno a příjmení, rodné číslo a bydliště
- PO – název obchodní firmy, sídlo obchodní firmy
- IČO, DIČ
- předmět smlouvy
- cena, místo plnění
- platební podmínky
- termín plnění
- ostatní ujednání

Před uzavřením smlouvy předchází úkolem kreditního oddělení zajistit včasné a přesné informace o budoucím obchodním partnerovi. Aby smlouva byla platná a mohlo dojít k uskutečnění obchodního případu, smlouva musí být podepsaná kupní stranou, obchodním ředitelem Kodak Czech, finančním ředitelem a kredit managerem. Právě kreditní oddělení musí zajistit za spolupráci obchodním oddělením (obchodníkem) přesné údaje o klientovi, aby se zamezilo možným rizikům neúhrady pohledávky. Aby toto riziko odvrátili, potřebuje věrohodné a co nejrychlejší informace o odběratelích. Především to platí, jde-li o nového obchodního partnera, ale neméně důležité je i sledovat finanční situaci svých stávajících partnerů. Informace o budoucích i našich dosavadních obchodních partnerech lze získat z vnitřních a vnějších zdrojů.

Zdroje informací:

- vnější zdroje
- vnitřní zdroje

vnější zdroje - často využívané, jedná se zejména o získané údajů z obchodního rejstříku, živnostenského úřadu ale i veřejného portálu a to internetu. Podrobnější přehled o klientech nabízí společnosti outsoursovaná firma *Creditinfo* za určitý poplatek lze získat na jejich internetových stránkách, různou škálu informací potřebné k analýze nového zákazníka. Z těchto zdrojů si můžeme prověřit pravdivost údajů o společnosti, provést důkladnou bonitu klienta a zamezit neúplným údajům. Tyto zdroje se dělí:

a.) kancelářské informace – informace z otevřených zdrojů, kde se zjistí především:

- název firmy – sídlo PO nebo FO bydliště a adresu
- její právní forma
- rok založení
- telefonní a faxové číslo, e-mailové kontakty
- identifikační a registrační čísla
- bankovní spojení
- základní kapitál a roční obrát

b.) kreditní informace – analýza solventnosti našeho partnera. Vedle základních finančních charakteristiky většinou obsahují aktiva a pasiva, dosavadní platební disciplínu (poskytnuté údaje od jiných obchodních partnerů), celkovou bonitu firmy, ale i zvláštní údaje ve firmě (propouštění zaměstnanců, přechod na jiný obchodní systém apod.) Získání těchto informací právě poskytuje uvedená firma *Creditinfo*, kde na základě tzv. souhrnného sběru od různých partnerů, bank a veřejného internetového portálu (www.mfcr.cz/ pod aplikací ARES), převede do jednoho souboru analyzované údaje. To znamená jednoduché, přehledné a zkrácení času pro dlouhé vyhledávání potřebných údajů o budoucím obchodním partnerovi.

c.) bankovní informace – je možné legálně získat určitý specifický druh informací, které banka shromažďuje o svých klientech. Bankovní informace, obdobně jako kreditní, nejsou veřejnou záležitostí. Tyto informace každá banka

pečlivě střeží a sděluje je jen na základě přesných pravidel a podmínek. Zprávu o těchto skutečnostech poskytne banka pouze se souhlasem klienta, což se málokdy využívá z důvodu zdlouhavé administrativy.

d.) ostatní informace – prověření zda-li nový obchodní partner není příliš zadlužen, v úpadku, v likvidaci nebo v konkurzu.

Výhodou těchto zdrojů je přehlednost, jednoduchost a hlavně pravdivost. Poskytují informace o vstupu společností do konkurzního nebo likvidačního řízení a důležitých sdělení s těmito řízeními spojených. Prověřením nového klienta v obchodním věstníku by nemělo uniknout, je-li obchodní partner v konkurzu nebo vstoupil do likvidace. Informace o obchodních společnostech v konkurzním řízení lze rovněž nalézt na internetové adrese www.justice.cz, kde kromě obchodního rejstříku je v informačních registrech rovněž evidence úpadců. Prověřovat údaje o klientovi se musí nejen na ze svých zdrojů, z databáze společnosti *Creditinfo*, ale i na obchodním rejstříku. Musí se vycházet ze skutečností, že údaje na jednom portálu nemusí být aktuální. Změny zapisovaných skutečností jsou prováděny se značným zpožděním. Velkou výhodou je především vyhledávání podle jména, IČA, adresy a názvu společnosti. Pokud existují negativní zkušenosti s určitou společností resp. odpovědnou osobou, lze snadno najít i další společnosti, kde tato osoba působí.

vnitřní zdroje – z vlastních šetření, např. výrobní a technické zázemí se získává z návštěvy odběratele. V databázi společnosti Kodak se shromažďují záznamy o klientech, zejména se jedná o informace obchodní, technické, právní ale i účetní. Důvěryhodné informace o bonitě nového zákazníka sdělují zaměstnanci, obchodníci společnosti, kteří provádějí uzavření kontraktu s budoucím klientem, kde provedli obchodní jednání. A taktéž je jejich cílem mít finančně a solventně zajištěného klienta.

Dle těchto skutečností se vyhodnotí důvěryhodnost klienta a přistoupí se k vyplnění formuláře určený na založení nového zákazníka a po té se zaeviduje do příslušného účetního systému. Správně vyplněný formulář musí nést název společnosti, sídlo společnosti, IČO, DIČ (pokud je plátcem DPH), kontaktní údaje.

Další důležitou část založení nového klienta je stanovení tzv. kreditního úvěru a splatnost pohledávky. Součástí této diplomové práce je formulář na založení zákazníka, který příkládám v příloze čísla 1.

4.2.2 Kreditní systém

Po stanovení základních údajů o novém zákazníkovi přichází další důležitá část a to stanovení kreditního limitu. Dobře nastavený úvěrový limit znamená prevence proti nezaplacení pohledávky. Limity se posuzují samostatně u jednotlivých zákazníků. Kreditní limit představuje maximální výše, hodnota, do které je společnost Kodak ochotna zákazníka úvěrovat. Pokud se jedná o nového zákazníka, návrh na limit navrhuje obchodní oddělení respektive obchodník (BU manager) a kreditní oddělení schvaluje jeho výši. Výše ovlivňuje zejména vnější informace o novém partnerovi a navrhovaná částka. První navrhovaná hodnota nesmí překročit 50 tis. Kč a splatnost 15 dní. Jestliže zákazník požaduje odběr zboží ve vyšší částce než je stanoven limit, musí část odebrat za hotovost a část na fakturu. Toto opatření je nutné, aby se prověřil nový partner a jeho platební morálka.

Výše úvěrované částky se v průběhu obchodování se stávajícími partnery mění. Průběžně se může navyšovat, ale i snižovat. Při zachování nastavených podmínek je poskytován odběrateli opakovaně, tj. jakmile jsou pohledávky uhrazeny a limit se uvolní, může být opět použit pro další dodávky. Na návrh BU managera se limit může navýšit, ale jen do výše aktuálně neuhrazených faktur, jak před splatností, tak po splatnosti, ale tuto částku nesmí limit překročit. Kreditní částku může navrhnout odpovědný obchodník, neboť on plánuje prodej na zákazníka a ví, kolik asi tak bude činit obrát (KL je funkcí obrátu a splatnosti). Kreditní oddělení by mělo kredit limit pouze schvalovat, posoudit jej z hlediska rizikovosti zákazníka, platební morálky v minulosti. V žádném případě toto oddělení nemůže z vlastní iniciativy navrhnout vyšší limit, než je požadavek BU managera. Naopak v určitých případech má oprávnění výši limitu redukovat.

Hranice úvěru je stanovena na návrh obchodního oddělení a kreditního managera. Pro vyšší případ úvěru musí schválit i finanční manager. Změna hranice úvěru je možno po předložení nového návrhu s odůvodněním. V případě hrubého porušení obvyklých podmínek spolupráce (opakované placení po splatnosti, neochota

jednání a vyhýbání se obchodního kontaktu) lze odebrat celou úvěrovou hodnotu. Potom nastane druhá část obchodu a to dodání odběrateli za hotovou částku. Tento obchod se provede přes služby české pošty tj. dobírkou a nebo outsoursovanou firmou DHL, která vydá zboží pouze oproti hotové částce.

Výpočet kreditního limitu:

obrat za posledních 12 měsíců * splatnost * riziková přírážka

360

Riziková přírážka dle tohoto stanovení znamená rozdělení zákaznických skupin do tří kategorií podle posledního ročního obrátu k datu nově přidělené kreditního statusu.

Rozdělení odběratelů do skupin

Zákaznická skupina	Obrat za rok v tis. Kč	Status	Riziková přírážka
<i>malí zákazníci</i>	<i>do 500 tis.</i>	<i>H</i>	<i>1,5</i>
<i>střední zákazníci</i>	<i>od 501 >1 000</i>	<i>M</i>	<i>2</i>
<i>vysoce postavení zákazníci</i>	<i>od 1001</i>	<i>L</i>	<i>3</i>

Náležitosti potřebné ke stanovení kreditního limitu:

- přidělené účetní číslo zákazníka
- obrat za posledních 12 předcházejících měsíců
- současný stav pohledávek k datu a to před i po splatnosti
- historický report o stavu předcházejících pohledávek (v jakých měsících došlo u zákazníka v % po splatnosti a jaká byla platební morálka za posledních 12 předcházejících měsíců)

V případě, kdy může dojít, že stanovený limitní úvěr nepokryje objednávku. Nastává situace na posouzení a vyjádření kreditního managera, kdy z historického reportu posuzuje, analyzuje platební morálku a výši odebraného zboží a zejména se zajímá. V tomto případě může uvedený zaměstnanec stanovit a povolit úvěrový limit vyšší než bylo vypočteno.

Součástí kreditního limitu je stanovení splatnosti faktury, zejména u nového zákazníka. Ale může dojít ke změně nestanovení splatnosti faktury. Splatnost faktury vyjadřuje dobu, na kterou se poskytne dodavatelská úvěr ve výši dané právě pro tuto fakturu nebo pro další obchodní kontrakty. Doba splatnosti faktury je jednou z věcí, která je předmětem jednání o uzavření obchodu, proto neexistuje jednoznačný „vzorec“, jak takovou splatnost určit.

Splatnosti faktur:

1. hotovost „cash on delivery „ – označení do návrhu kreditního limitu „COD“

- toto zkratka se zanesse do účetního systému a to je impuls pro dodání zboží pouze v hotové částce,
- tento status mohou obdržet noví zákazníci, ale i stávající zákazníci (historicky špatná platební morálka)
- nedostatečné a nepříznivé informace o partnerovi

2. 15 dnů ode dne vystavení faktury „date of invoice „ – označení 15DOI

- přímí prodejci, tzv. KEX (Kodak Express),
- prověření zákazníci s příznivými informacemi z cizích zdrojů

3. 30 dnů ode dne vystavení faktury „End of Month“ – označení 30EOM

- FO nebo PO s vyfakturovaným obratem za jeden měsíc 1 mil. Kč
- velkoobchody a přímí distributoři (Penta, Setos apod.)
- řetězce (Makro, Okay, Globus)

4. 60 dnů ode dne vystavení faktury „End of Month“ – označení 60EOM

- tato dekáda je určena pouze pro nemocnice a zdravotnické zařízení
- výjimečně pro řetězce a distributory jejichž obrat činil za poslední kvartál 5 mil. Kč

Tyto standardní splatnosti mohou být během obchodního kontraktu změněny nebo prodlouženy např. pokud se jedná o speciální obchod a obchodní manager má prověřený průběh obchodu, nebo pokud se bude jednat o marketingovou nebo propagační akci. Nestandardní splatnost se bude týkat pouze jen pro speciální akci. Tento pokyn musí být dostatečně prověřen a písemně potvrzen obchodním oddělením a schválen kreditním managerem a potvrzen taktéž finančním ředitelem.

Právě propracovaný úvěrový limit a dobře nastavená splatnost může zamezit přestárnutí dluhu.

Výhody kreditního systému:

- důsledná péče o pohledávky se vrací společnosti získáním kvalitního zdroje financování
- denně budou obchodní prodejci společnosti informováni o výši kreditního úvěru a jeho čerpání
- zákazníci nesmí vědět jejich výše nastaveného úvěrového statusu, zamezení proti zneužití
- prevence rizika nedobytných pohledávek
- sdílení rizik s ostatními odděleními společnosti
- instalace kontrolního systému a určení výše nebezpečí (překročení limitu)
- informace získané na základě monitoringu jsou vyhodnocovány a následně promítnuty do nastavených kreditních limitů
- zamezení odebrání vyššího odběru zboží, než je stanoven limit (prevence), impuls k novému jednání

Je nutné, aby základním cílem nebyla minimalizace pohledávek polhůtních a nedobytných, ale maximalizace prodeje. Výběr mezi těmito dvěma protipóly zaleží hlavně na *míře zisku z tržeb*. Jestliže je vysoká míra zisku v tržbách, může se dovolit provádět úvěrová politika v závislosti na stupni úvěrového rizika, charakteru daného trhu a také jednotlivého zákazníka. Jestliže je míra zisku malá, je důležité nedopustit vysoký podíl polhůtních a nedobytných pohledávek. Realizace úvěrové politiky spočívá na zformování jasných zásad a zároveň na přísném dodržení těchto zásad.

Při formulaci úvěrové politiky je třeba brát v úvahu strategické cíle firmy, nejen současné finanční vlivy.

5 Přínos kreditního systému pro management pohledávek

Kvalitně fungující kredit management musí mít v sobě zabudovaný funkční monitorovací systém, který pravidelně a systematicky sleduje a vyhodnocuje faktory, které ovlivňují výši kreditního limitu a podmínky jejich uplatnění. U jednotlivých zákazníků je monitorován jednak stav otevřených pohledávek do splatnosti a po splatnosti a dále faktory, které souvisí s hodnocením jeho bonity a rizikovosti. Informace získané na základě monitoringu jsou vyhodnocovány a následně promítnuty do stanovených kreditních limitů.

Pro efektivní uplatňování kredit managementu je důležité jeho zapojení do informačního systému firmy. Pouze tímto způsobem je možné zajistit automatickou evidenci a vyhodnocování získaných informací a nastavení nezbytných kontrolních mechanismů.

Výstupem z projektu kreditního systému je kompletní přehled – databáze všech odběratelů a dlužních společností, která je základem pro efektivní vymáhání pohledávek. Databáze umožní okamžitě informování o postupu vymáhání jednotlivých pohledávek. Databáze je též podkladem pro řízení cash-flow jako např. vytváření opravných položek

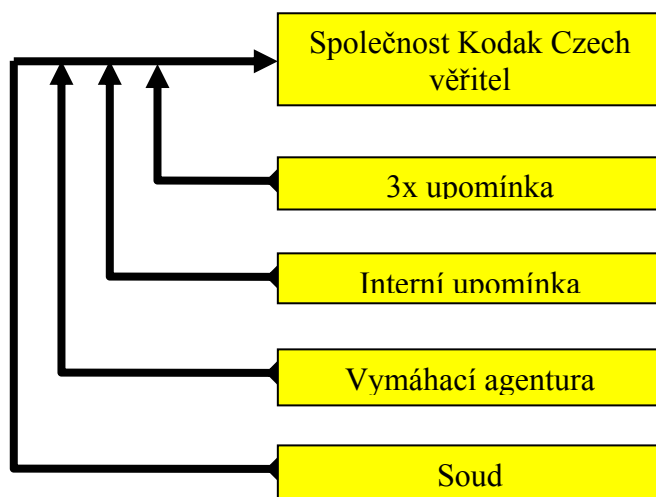
Modul sledování pohledávek je určen především střednímu a vyššímu managementu pro sledování a plánování likvidity, doby obratu, cash-flow a zároveň sledování obchodního rizika, a celkového popisu stavu pohledávek. Zde spatřuji pozitivum především v rozboru pohledávek a anomálií obchodního styku vedeného po lhůtě splatnosti, zároveň v kvantifikaci živých a ve vztahu k trhu progresivních pohledávek.

Kreditní systém je schopen sledovat aktuální platební morálku daného klienta vyjádřenou částkou po splatnosti dle jeho současného vývoje platební morálky a tím se vyjadřuje koloběh dokladů v závislosti na prodlení plateb.

5.1 Kontrolní kreditní systém

Základním předpokladem úspěšného vymáhání pohledávek je řádné evidence pohledávek společnosti tak, aby bylo nejen možné přesně stanovit výši pohledávky, ale především doložit, jak daná pohledávka vznikla.

Častým omylem, ke kterému dochází, je neoprávněnost pohledávky. Situace v tomto případě může vést k tomu, že společnost není schopna dokázat oprávněnost své pohledávky a ta bude soudem popřena. Je tedy nezbytně nutné vést evidenci nejen účetních dokladů, ale, a to především, ostatních dokumentů dokládající oprávněnost pohledávky jakožto i záznamy o uvedení a zaslání upomínky k pohledávce po splatnosti.



Obrázek 1 – Evidence pohledávek

6 Účtování o pohledávkách ve společnosti Kodak

Tvorba a účtování o opravných položek k nesplaceným pohledávkám je ošetřeno vnitropodnikovou směrnicí. Pro analýzu tvorby a účtování opravných položek a dopad na daň z příjmů, jsem si zvolila období od roku 2003 – 2007. Během zkoumaného období 5 let společnost prodělala několik zásadních a radikálních úprav. Což mělo za následek úpravy nejen ve vnitropodnikových směrnic, ale i dopad na sledování pohledávek.

Dohled na neuhrazené pohledávky má kreditní oddělení, které bylo oficiálně zřízeno v roce 2003. V tomto oddělení pracoval jeden zaměstnanec a v roce 2004 byl přijat další zaměstnanec, což znamenalo větší dohled nad vývoj pohledávek. Neuhrazené pohledávky kontroluje jak finanční tak i kreditní oddělení za spolupráci dalších oddělení. Pro společnost v případě nedobytných pohledávek pracuje najatá agentura *Intrum Justicia*. Této agentuře jsou předávány pohledávky, které se prostřednictvím kreditního oddělení nelze vymoci a hlavně se jedná o významné pohledávky. Společnosti se vyplácí z každé vymožené pohledávky určité sjednané % dle smlouvy, proto se předávají pouze pohledávky ve výši nad 10 000 Kč.

Přehled čtyřmístné analytické účtové osnovy společnosti Kodak:

- 5460100 – odpis nedobytné pohledávky daňově uznatelné
- 5460200 – odpis nedobytné pohledávky daňově uznatelné za organizační složku
- 5460400 – odpis nedobytné pohledávky daňově neuznatelné
- 5460500 – odpis nedobytné pohledávky daňově neuznatelné za organizační složku
- 5590100 – účetní opravná položka nedaňová
- 5590200 – účetní opravná položka nedaňová za organizační složku
- 5580100 – zákonné opravné položky daňově uznatelné
- 5580200 – zákonné opravné položky daňově uznatelné za organizační složku
- 3110100 – obchodní pohledávky
- 3119200 – obchodní pohledávky organizační složka
- 3120100 – obchodní pohledávky předané k právnímu vymáhání
- 3129200 – obchodní pohledávky předané k právnímu vymáhání za organizační složku
- 3910100 – opravné položky
- 3910200 – opravné položky organizační složka

Společnost během účetního období vytváří účetní ale i zákonné opravní položky. Do roku 2004 byly vždy na konci roku tvořeny účetní i daňové opravné položky. Od roku 2005 v rámci reportingu do zahraničí se tvoří měsíční účetní opravné položky, které se na konci roku srovnávají podle stavu otevřených položek. Na konci roku jsou vytvořeny zákonné opravné položky. Kvartálně jsou připravovány podklady a následně účtovány odpisy nedobytných pohledávek.

6.1 Způsob výpočtu účetních opravných položek v období 2000 – 2004

Výše nedaňové opravné položky se stanovuje podle subjektivního pohledu manažera kreditního oddělení od výše 10% do 100%. Status 100 % mohou dostat pohledávky, u nichž nebyla vytvořena zákonná opravná položka. Musí se však respektovat podmínka, že opravná položka může být vytvořena pouze do výše pohledávky.

6.2 Způsob výpočtu účetní opravných položek od počátku roku 2005

- | | |
|--|---------|
| • Pohledávky splatné do 30 dnů | 0 % |
| • Pohledávky splatné od 31- 90 dnů | 7% |
| • Pohledávky splatné od 91 – 180 dnů | 10 % |
| • Pohledávky splatné od 181 – 365 dnů | 20 % |
| • Pohledávky splatné nad > 365 dnů | 50 % |
| • Pohledávky převedeny do tzv. „legal“ ³⁵ | 75-100% |

Pro analýzu dopadu pohledávek na daň z příjmů z hlediska vzniku, tvorby opravných položek a jednorázového odpisu jsem vybrala určité pohledávky společnosti Kodak, kde objasním tuto problematiku. Pro upřesnění a přehlednost zahrnu do svého zkoumání i problematiku starého bloku pohledávek, které byly odepsány na konci roku 2002. Zbýlé případy neuhrazených pohledávek budu přímo

³⁵ Pohledávky převedeny do skupiny „Legal & Special Collection – to jsou pohledávky v konkurzním řízení nebo u agentury

analyzovat z hlediska účtování o tvorbě, rozpuštění opravných položek a to jak daňových tak i účetních a v neposlední řadě o odepisování nedobytných pohledávek.

<i>Název společnosti</i>	<i>Fakt ura</i>	<i>částka</i>	<i>splatno st</i>
Kodak Express - JH	13021	140 191,00	15.02.2
	122		003
	23011	1 141	31.03.2
	530	741,00	003
	23018	1 236	18.04.2
	752	629,00	003
	23019	61 000,00	29.08.2
	931		003
Celkem		2 579 561,00	
OD DELTA	23002	170 926,23	14.01.2
	45		002
Celkem		170 926,23	
Pro Tec	68410	30 325,00	5.10.20
	048		05
Celkem		30 325,00	
G&Z Gold		111 276,41	
	43013		20.01.2
	7		004
		73 070,87	
	10137		25.05.2
	0		004
		378 363,78	
	41036		17.08.2
	9		004
Celkem		562 711,06	

Tabulka 2 - Konkrétní příklady pohledávek společnosti Kodak Czech spol. s r.o.

Pohledávky, u kterých bylo započato právní řízení (konkurz, exekuce, soudní řízení apod.) jsou pro přehlednost přeúčtovány z 311xxxxx/312xxxxxx dle analytiky odběratele.

6.3 Nepromlčené pohledávky splatné do roku 1994

Tyto pohledávky společnost odepisuje skupinovou metodou ročně ve výši 10 % účetní hodnoty pohledávky a to od roku 1995–1997, od roku 1998 došlo ke změně zákona a může se odepisovat do výše 20 % rozvahové hodnoty.

Rok	<i>Neuhrazeno k 31.12.1994</i>	<i>Otevřená částka před odpisem</i>	<i>10% odpis</i>	<i>Zůstatek k 31.12.XXX</i>
1995	2 299 973,77	2 299 973,77	229 997,38	2 069 976,39
1996	2 113 973,77	2 069 976,39	211 397,38	1 858 579,02
1997	1 793 553,56	1 858 579,02	211 397,38	1 647 181,64
1998	1 789 320,06	1 647 181,64	357 864,01	1 289 317,63
1999	1 774 865,06	1 289 317,63	354 973,01	934 344,62
2000	1 523 865,06	934 344,62	304 773,01	629 571,60
2001	1 523 865,06	629 571,60	304 773,01	324 798,59
2002	1 523 865,06	324 798,59	304 773,01	20 025,58
2003	1 523 865,06	20 025,58	20 025,58	

Během odpisu došlo k zaplacením pohledávky a nebo některé pohledávky byly přihlášeny ke konkurznímu řízení. V posledním roce odepisování 2003 nebyla celá částka hodnoty odpisu umožněna odepisovat, neboť se může odepsat pouze částka do výše otevřeného zůstatku konce roku odepisování. Pro zjednodušení jsem použila souhrnný odpis za všechny odběratele. V praxi se to řeší, každá pohledávka má svoji analytiku podle odběratele a odepisuje se každá pohledávka zvlášť a rozlišení podle středisek.

Účetní zápis:

Rok 1995

1. odpis pohledávky souhrnně	229 997,38	5460100/311xxxxxx
------------------------------	------------	--------------------------

Rok 1996

1. v tomto roce došlo k přihlášení jedné z těchto pohledávek do konkurzního řízení a to ve výši 186 000 Kč. Tím došlo ke snížení hodnoty rozvahové částky k výpočtu odpisu pohledávky a tato pohledávka se přeúčtovala na účet 312xxxxxx.

2. odpis pohledávky souhrnně	211 397,38	5460100/311xxxxxx
------------------------------	------------	--------------------------

Rok 1997

1. došlo k zaplacení jedné pohledávky ve výši 70 420,21 Kč a další pohledávka byla přihlášena do konkurzního řízení v částce 250 000 Kč

platba	70 420,21	2212200/311xxxxx
--------	-----------	-------------------------

2. odpis pohledávek	211 397,38	5460100/311xxxxx
---------------------	------------	-------------------------

Rok 1998

1. další pohledávka byla zaplacená a to ve výši 4 233,50 Kč

platba	4 233,50	2212200/311xxxxx
--------	----------	-------------------------

2. odpis pohledávek souhrnně	357 864,01	5460100/311xxxxx
------------------------------	------------	-------------------------

3. úhrada pohledávky za konkurz	56 000,00	2212200/312xxxxxx
---------------------------------	-----------	--------------------------

Rok 1999

1. další pohledávka zaplacená ve výši 14 455 Kč

platba	14 455,00	2212200/311xxxxx
--------	-----------	-------------------------

2. odpis pohledávek souhrnně	354 973,01	5460100/311xxxxx
------------------------------	------------	-------------------------

Rok 2000

1. pohledávka zaplacená ve výši 251 000 Kč

platba	251 000	2212200/311xxxxx
--------	---------	-------------------------

2. odpis pohledávek	304 773,01	5460100/311xxxxx
---------------------	------------	-------------------------

Rok 2001

1. odpis pohledávek	304 773,01	5460100/311xxxxx
---------------------	------------	-------------------------

Rok 2002

1. odpis pohledávek	304 773,01	5460100/311xxxxx
---------------------	------------	-------------------------

Rok 2003

1. odpis zůstatku pohledávky	20 025,58	5460100/311xxxxx
------------------------------	-----------	-------------------------

6.4 Pohledávky společnosti Kodak Czech po lhůtě splatnosti

Společnost **Kodak Express – JH** odebrala v průběhu roku 2003 zboží v hodnotě 2 579 561 Kč, které nebyly do konce 31.12.2003 zaplacené. Společnost Kodak musí řešit následující situaci prostřednictvím opravné položky. K faktuře 23019931 se nemůže tvořit opravnou položku z důvodu, že splatnost pohledávky od konce sjednané lhůty neuplynulo více než 6 měsíců.

Průběh účetních zápisů:

1. souhrnně za faktury za odebrané zboží 2 579 561,00 311xxxxxx/604010
K 31.12.2003 byla vytvořena zákonná opravná položka ve výši 20 % k těmto pohledávkám:

1. tvorba ZOP 503 712,30 **5580100/3910100**

- fa 13021122 částka 140 191 Kč ZOP 20 % 28 038,00
 - fa 23011530 částka 1 141 741 Kč ZOP 20 % 228 348,20
 - fa 23018752 částka 1 236 629 Kč ZOP 20 % 247 328,80
 - fa 23019931 částka 61 000 Kč ZOP 20 % netvoří se
- celkem **503 712,20**

Současně je tvořena účetní opravná položka podle vnitropodnikové směrnice :

2. tvorba ÚOP 775 687,40 **5590100/3910100**

- fa 13021122 částka 140 191 Kč ÚOP 40 % 56 076,40
 - fa 23011530 částka 1 141 741 Kč ÚOP 30 % 342 522,30
 - fa 23018752 částka 1 236 629 Kč ÚOP 30 % 370 988,70
 - fa 23019931 částka 61 000 Kč ÚOP 10 % 6 100,00
- celkem **775 687,40**

Během roku 2004 bylo zahájeno s uvedenou společností osobní jednání , kdy se obě strany dohodli na splátkovém kalendáři, kde byly stanoveny 8 rovnoměrných měsíčních splátek, které budou splaceny na konci každého následujícího měsíce. Zároveň byl proveden vzájemný zápočet pohledávek a závazků a tím se hodnota pohledávky snížila na částku 1 694 671 Kč. Splátkový kalendář nebyl dodržen, nebyly uhrazeny první dvě splátky a společnost Kodak podala na dlužníka žalobu. Zákonné podmínky pro daňové uplatnění opravné položky ve výši 33% jsou dodrženy (soudní jednání).

Průběh účetních zápisů k 31. 12. 2004

1. Vzájemný zápočet pohledávek a závazků 564 890,00 **321xxx/311xxx**

2. Dohoda o splátkovém kalendáři duben

Splátkový kalendář	JH
<i>Splatnost</i>	<i>Částka</i>
31. květen 2004	211 834,00
30. červen 2004	211 834,00
31. červenec 2004	211 834,00
31. srpen 2004	211 834,00
30. září 2004	211 834,00
31. říjen 2004	211 834,00
30. listopad 2004	211 834,00
31. prosinec 2004	211 833,00
	1 694 671,00

Tabulka 3 - Splátkový kalendář

Hodnota dlužné částky pro výpočet opravné položky 1 694 671 Kč.

3. k 31. 12. 2004 tvorba ZOP 232 507,23 **5580100/391010**

- fa 23011530 částka 397 042 Kč ZOP 13 % 51 615,46
- fa 23018752 částka 1 236 629 Kč ZOP 13 % 160 761,77
- fa 23019931 částka 61 000 Kč ZOP 33 % 20 130,00
- celkem **232 507,23**

4. tvorba ÚOP 59 448,10 **5590100/3910100**

- fa 23011530 částka 397 042 Kč ÚOP 50 % 198 521,00
- fa 23018752 částka 1 236 629 Kč ÚOP 50 % 618 314,50
- fa 23019931 částka 61 000 Kč ÚOP 30 % 18 300,00
- celkem **835 135,50**

Rozdíl účetních opravných položek

2004 775 687,40

2003 -835 135,50

k 31. 12. 2004 59 448,10

Během roku 2005 bylo zahájeno s dlužníkem konkurzní řízení a společnost Kodak Express vstoupila do konkurzu. Společnost Kodak přihlásila svoji pohledávku ve výši 1 694 671 Kč. Věřitelský výbor uznal výši přihlášené dlužné částky a tím se mohla tvořit opravná položka.

Průběh účetních zápisů k 31. 12. 2005:

1. přeúčtování odběratele	1 694 671,00	
312xxxxxx/311xxxxxx		
2. rozpuštění ZOP ve výši 33 %	736 219,53	3910100/5580100
3. rozpuštění ÚOP	835 135,50	3910100/5590100
4. OP na konkurz ve výši 100%	1 694 671,00	5580100/3910100

V roce 2006 dle výsledku konkurzního řízení byla připsaná společnosti Kodak částka ve výši 552 000 Kč. V říjnu roku 2006 byla uhrazena částečná úhrada pohledávky po ukončení konkurzu.

Průběh účetních zápisů v období 2006.

1. částečná platba	552 000,00	2212200/312xxxxxx
2. rozpuštění OP na konkurz	1 694 671,00	3910100/5580100
3. odpis neuhrazené části pohledávky	1 142 671,00	5460100/312xxxxxx

Společnost OD DELTA dne 15.12.2001 odebrala zboží za 170 926,23 Kč se splatností 30 dní pro své maloobchodní jednotky. Splatnost faktury vypršela dne 14.01.2002. Do konce roku společnost nezaplatila fakturu. Během roku společnost nereagovala na upomínání neuhrazené částky.

Průběh účetních zápisů v období 2002:

1.faktura za zboží	170 926,23	311xxxxx/604010
2. tvorba ZOP k 31.12.2002	34 185,25	5580100/3910100
fa 2300245 částka 170 926,23 Kč ZOP 20 %		34 185,25
3. tvorba ÚOP k 31.12.2002	119 648,36	5590100/3910100
fa 2300245 částka 170 926,23 Kč ÚOP 70 %		119 648,36

V letech 2003 a 2004 nedošlo k žádnému účtování. Dlužná společnost nereagovala na upomínky ani na výzvu k internímu jednání ohledně nezaplacených pohledávek. V roce 2005 chtěla podat společnost Kodak na dlužníka soudní žalobu. Společnost ale zjistila, že nemá dobře ošetřený předávací protokol, chyběly potřebné údaje k uznání o převzetí zboží. Dne 14.1.2006 došlo k čtyřleté promlčecí lhůtě. Tím došlo k promlčení pohledávky a společnost Kodak musela uvedenou pohledávku vyřadit z účetnictví.

Průběh účetních zápisů v období roku 2006.

1. rozpuštění ZOP	34 185,25	3910100/5580100
2. rozpuštění ÚOP	119 648,36	3910100/5590100
3. odpis pohledávky nedobytné pohledávky do :		
daňově neúčinných nákladů	170 926,23	5460400/311xxxxxx

Pohledávka se vyřadí z evidence a vede se pouze na podrozvahových účtech.

Obchodní společnost **Pro Tec** odebrala zboží ve výši 30 325 Kč. Faktura byla splatná 5. října 2005. Do konce roku 2005 faktura nebyla zaplacená, ale zákonná opravná položka se netvoří, nebyl splněna podmínka časové lhůty pro tvorbu opravné položky. V roce 2006 společnost Kodak předala pohledávku agentuře na vymáhání pohledávek a na konci roku vytvořila opravnou položku. V roce 2007 vrátila agentura pohledávku pro nemožnost vymožení. Společnost Pro Tec na dané adrese nesídlí. V roce 2007 došlo k odepsání pohledávky.

Průběh účetních zápisů v roce 2006:

1. Fa na zboží	30 325,00	311xxxxxx/604010
----------------	-----------	-------------------------

Průběh účetních zápisů v roce 2006 :

1. tvorba ZOP	6 605,00	5580100/3910100
---------------	----------	------------------------

- | | | | |
|----------------------|-----------|----------|----------|
| • fa 68410048 částka | 30 325 Kč | ZOP 20 % | 6 605,00 |
|----------------------|-----------|----------|----------|

2. tvorba ÚOP	21 227,50	5590100/3910100
---------------	-----------	------------------------

- | | | | |
|----------------------|-----------|----------|-----------|
| • fa 68410048 částka | 30 325 Kč | ÚOP 70 % | 21 227,50 |
|----------------------|-----------|----------|-----------|

Průběh účetních zápisů v roce 2007:

1. rozpuštění ZOP	6 605,00	3910100/5580100
-------------------	----------	------------------------

2. rozpuštění ÚOP	21 227,50	3910100/5590100
-------------------	-----------	------------------------

3. odpis nedobytné pohledávky do:

- | | | |
|-----------------------------|-----------|--------------------------|
| • daňově účinných nákladů | 6 605,00 | 5460100/311xxxxxx |
| • daňově neúčinných nákladů | 23 720,00 | 5460400/311xxxxxx |

Společnost **G&Sz. Gold** je slovenská firma, která odebrala zboží prostřednictvím organizační složky Kodak Slovakia. Faktury dle splatnosti nebyly řádně uhrazeny. Celková pohledávka po splatnosti k roku 2004 byla 562 711,06 Kč.

Průběh účetních zápisů v roce 2004:

1. faktura za odebrané zboží (souhrnně)	562 711,06	3119xxxxx/604020
---	------------	-------------------------

2. tvorba ZOP k 31.12.2004	36 869,46	5580200/3910200
----------------------------	-----------	------------------------

- | | | | |
|--------------------|---------------|----------|-----------|
| • fa 410137 částka | 111 276,41 Kč | ZOP 20 % | 22 255,28 |
|--------------------|---------------|----------|-----------|

- | | | | |
|--------------------|--------------|----------|-----------|
| • fa 401370 částka | 73 070,87 Kč | ZOP 20 % | 14 614,17 |
|--------------------|--------------|----------|-----------|

- | | | | |
|--------------------|---------------|----------|------------|
| • fa 410369 částka | 378 363,78 Kč | ZOP 20 % | netvoří se |
|--------------------|---------------|----------|------------|

celkem		36 869,46
---------------	--	------------------

3. tvorba ÚOP k 31.12.2004	227 938,05	5590200/3910200
----------------------------	------------	------------------------

- | | | | |
|--------------------|--------------|----------|-----------|
| • fa 410137 částka | 111 276,41Kč | ZOP 70 % | 77 893,49 |
|--------------------|--------------|----------|-----------|

- | | | | |
|--------------------|--------------|----------|-----------|
| • fa 401370 částka | 73 070,87 Kč | ZOP 50 % | 36 535,43 |
|--------------------|--------------|----------|-----------|

- fa 410369 částka 378 363,78 Kč ZOP 30 % 113 509,13
celkem 227 938,05

Koncem roku 2004 bylo ohledně úhrady zahájeno soudní řízení. V roce 2005 vydal soud usnesení, jímž uložil dlužné společnosti uhradit pohledávku v plné výši. Splatnost soudní pohledávky byla do konce listopadu 2005. Dlužná společnost pohledávku neuhradila.

Průběh účetních zápisů v roce 2005:

1. přeúčtování odběratele	562 711,06	3129xxxx/3119xxxx
2. dotvoření ZOP k 31.12.2005	240 997,83	5580200/3910200
• fa 410137 částka 111 276,41 Kč ZOP 30 %	33 382,92	
• fa 401370 částka 73 070,87 Kč ZOP 30 %	21 921,26	
• fa 410369 částka 378 363,78 Kč ZOP 33 %	189 181,89	
	celkem	240 997,83
3. dotvoření ÚOP k 31.12.2005	5 420,38	5590200/3910200
• fa 410137 částka 111 276,41 Kč ZOP 20 %	22 255,28	
• fa 401370 částka 73 070,87 Kč ZOP 30 %	21 921,26	
• fa 410369 částka 378 363,78 Kč ZOP 50 %	189 181,89	
	celkem	233 358,43

Rozdíl účetních opravných položek

2004	227 938,05
2005	-233 358,43
k 31.12.2005	5 420,38

Vzhledem k tomu, že společnost G&Sz. Gold neuhradila soudně přikázanou pohledávku, proběhla v roce 2006 soudní dražba movitých věcí dlužné společnosti. Společnosti Kodak Czech byla uspokojena pohledávka do výše 183 542 Kč. Dlužná společnost další majetek neměla, Kodak Czech zbývající část pohledávky odepsala do nákladů.

Průběh účetních zápisů během roku 2006 :

1. výtěžek z exekuce	183 542,00	2212200/3129xxxxx
2. rozpuštění ZOP k 31.12.2006	277 867,29	3910200/5580200
3. rozpuštění ÚOP k 31.12.2006	233 358,43	3910200/5590200
4. odpis zbývajících částí pohledávky	379 169,06	5460200/312xxxxxx

Z celého množství pohledávek, které společnost Kodak Czech eviduje ve svém účetním systému, jsem právě vybrala tyto neuhrazené pohledávky, na kterých jsem provedla postupný průběh účetních zápisů. V další kapitole provedu souhrnnou analýzu, jak tyto účetní zápisy měli dopad na problematiku pohledávek z hlediska daně z příjmů.

6.5 Dopady účetních operací na daň z příjmů

Opravné položka a odpisy pohledávek dle zákona o daních z příjmů a zákona o rezervách jsou daňově uznatelným výdajem (nákladem). To znamená, že o výši vytvořených opravných položek a odpisů se snižuje základ pro výpočet daně a tím se snižuje daň z příjmů.

Podle možnosti legislativních úpravy zákona o daních z příjmů a zákona o rezervách se při aplikaci jednotlivých zákonných ustanovení se společnost Kodak potýká s problémy. Jde o nepřesné stanovení vnitropodnikové směrnice zejména ošetření stanovení výše účetní opravné položky.

Dále se domnívám, že společnost by měla vypracovat časový harmonogram, který by zamezil promlčení svých pohledávek, a včasné přihlášení pohledávek k soudnímu řízení.

Problémem při uplatňování odpisu, ať přímo či nepřímého, který má i daňově účinný charakter, bývá též nedostatečná dokladová připravenost. Zpravidla se často odepisuje pohledávka do daňově neúčinných nákladů, z důvodu popření pohledávky. Např. zadané sídlo odběratele neexistuje, nepotvrzený dodací list o převzetí zboží.

V předchozí kapitole jsem pro názornost shromáždila takové pohledávky, u kterých byly provedeny účetní, daňové oprané položky a odpisy. Pro jednoduché srovnání uvedených pohledávek po splatnosti shrnu údaje do jedné přehledné tabulky,

kde budou názorně uvedeny dopady účetních zápisů na daň z příjmů. Celá tabulka bude rozdělena podle jednotlivých odběratelů a období účtování o pohledávce. Dále v tabulce budou uvedeny náklady rozděleny na daňově účinné a neúčinné, ze kterých vypočtu i daňový hospodářský výsledek. Z daňového hospodářského výsledku vypočtu daň a tato daň bude uspořené částka prostřednictvím tvorby zákonné oprané položky a odpisu pohledávky.

Právě z tohoto srovnání se odůvodní, proč je důležité tvořit opravné položky a v neposlední řadě odpisy a nenechat pohledávky po splatnosti bez řízení

Období	Náklady		HV daňový	Sazba daně	Vypočtená úspora na dani
	Účetní	daňové			
Rok 2002	119 648,36	34 185,25			
Celkem	119 648,36	34 185,25	- 34 185,25	31%	10 597
Rok 2003	775 687,40	503 712,20			
	- 119 648,36	34 185,25			
		170 926,00			
Celkem	656 039,04	708 823,45	- 708 823,45	31%	219 735
Rok 2004	59 448,10	232 507,23			
	227 938,50	36 869,46			
Celkem	287 386,60	269 376,69	- 269 376,69	28%	75 425
Rok 2005	- 835 135,50	- 736 219,53			
	5 420,38	1 694 671,00			
		240 997,83			
Celkem	- 829 715,12	1 199 449,30	- 1 199 449,30	26%	311 857
Rok 2006		170 926,23			
	21 227,50	- 1 694 671,00			
	- 233 358,43	1 142 671,00			
	- 170 926,23	379 169,06			
		6 605,00			
		- 277 867,29			
		379 169,06			
Celkem	- 383 057,16	- 273 167,--	273 167,--	24%	-65 560
Rok 2007	21 227,50	- 6 605,00			
	23 720,00	6 605,00			
Celkem	44 947,50	-	-	24%	0

Tabulka 4 – Výpočet daňové úspory

V roce 2002 byla vytvořena daňová opravná položka k pohledávce za společnost Kodak Express, která znamenala snížení daňového hospodářského výsledku o částku 34 185,25 Kč. Z pohledu daně příjmu to znamená, že společnost

Kodak měla úsporu na daních ve výši 10 597 Kč. Taktéž byla vytvořena účetní opravná položka, ale tyto položky nemají daňovou účinnost.

V roce 2003 byly vytvořeny jak daňové tak i účetní opravné položky a zároveň došlo ke snížení účetní opravné položky. Dopad na daňovou úsporu bylo v tomto roce snížení daňového hospodářského výsledku o částku 503 712,20 Kč a tak snížení daňové povinnosti o 156 159,78 Kč.

V roce 2004 byla za společnosti G&Sz. Gold a Kodak Express – JH vytvořeny zákonné opravné položky v celkové částce 269 376,69 Kč. Dopad na daňový hospodářský výsledek byl snížení o tuto částku a daňovou úsporu ve výši 75 425 Kč.

V roce 2005 došlo ke snížení zákonné opravné položky za společnost Kodak Express – JH o částku 736 219,53 Kč z důvodu přihlášení této pohledávky do konkurzního řízení a zároveň dle zákona, byla vytvořena 100% opravná položka na pohledávku přihlášenou konkurznímu řízení. Tato skutečnost vedla k tomu, že došlo opět ke snížení daňového hospodářského výsledku o 1 199 449,30 Kč a zároveň daňová úspora činila 311 857 Kč.

V roce 2006 znamenalo rozpuštění zákonných opravných položek k pohledávkám za společnosti G&Sz. Gold ve výši 277 867,29 Kč. Soudní dražbou byla pokryta pohledávka ve výši 183 542 Kč. V této souvislosti Společnost mohla odepsat zbylou část pohledávky do daňově účinných nákladů ve výši 379 169,06 Kč. Zároveň v tomto roce byla vytvořena zákonná opravná položka za společnost Pro Tec ve výši 6 605,-- Kč. Následně v roce 2007 agentura vrátila pohledávku zpět z důvodu, že společnost na uvedené adrese již neexistuje. Z celkového posouzení měly vybrané případy v roce 2006 negativní dopad na daň z příjmu. V předchozích letech 2002-2005 snižovaly opravné položky daňový hospodářský výsledek a společnost Kodak měla vyšší daňovou úsporu. Ale v roce 2006 byly rozpuštěny zákonné opravné položky za společnost Kodak Express JH ve výši 1 694 671, -- Kč a daňový odpis v částce 1 142 671,-- Kč. Došlo totiž k částečné úhradě pohledávky dle konkurzního řízení. Za pohledávku za společností OD DELTA byla rozpuštěna ZOP a zároveň došlo k odpisu pohledávky, neboť tato pohledávka byla v roce 2006 promlčena. Odpis pohledávky, byl daňově neúčinný. V roce 2006 za mnou vybrané a analyzované pohledávky nebyla žádná úspora na daních.

Za odběratele Pro Tec byla v roce 2007 rozpuštěny opravné položky, jak daňové tak i účetní a nezaplacená pohledávka byla odepsaná do výše vytvořené ZOP. Souhrnně to znamená, že do daňově účinných nákladů jde pouze částka ve výši

6 605, -- Kč a do daňově neúčinných nákladů jde zbylá část pohledávky 23 720,-- Kč. Jasný příklad toho, že u této nezaplacené pohledávky je nemožnost vytvoření 100 % zákonné opravné položky z důvodu toho, že pohledávky přesáhla stanovený limit o 325,-- Kč. V tomto roce nebyla žádná daňová úspora na daních, neboť došlo rozpuštění zákonné opravné položky a zároveň ve stejné výši odpis pohledávky.

7 Závěr

Cílem této práce bylo zaměřit se na pohledávky a objasnit jejich problematiku z hlediska vzniku, promlčení, opravných položek a jednorázovému odpisu a dopad daň z příjmů v konkrétní společnosti.

Výhodnější by bylo, kdyby neexistovaly pohledávky po splatnosti a všechny společnosti by nemusely řešit tuto problematiku. Bohužel neexistujeme v ideálním světě, kdy by došlo k vzniku pohledávky a zároveň včasné zaplacení pohledávky, nýbrž v soudobé realitě, kdy na jedné straně existuje nekonečný zástup neplatičů a na druhé straně hladový státní rozpočet dychtivě čekající na každou korunu daňového výnosu. Proto je důležité se věnovat problematice pohledávek již od samého vzniku této skutečnosti. Nejen společnost Kodak, ale i další společnosti řeší svoji likviditu. Pohledávka, která není včas uhrazená, znamená že společnost úvěruje jinou společnost, což ne každá společnost chce provádět.

Jednou z možností ochrany před nedobytnými pohledávkami je, že určité pohledávky za vybrané společnosti by mohly být zajištěny. Od společnosti Kodak odebírají v pravidelných intervalech filmové společnosti. I tyto společnosti se dostávají často do problematiky neuhrazení svých závazků. Proto bych navrhovala, že společnosti by měli mít zavedený zajišťovací vklad nebo potvrzenou bankovní garanci. Výše tohoto zajištění by mělo pokrýt možné ztráty z neuhrazených pohledávek. Společnost Kodak by tuto částku po celou dobu obchodování vedla na příslušném účtu záloh 324xxx a po skončení obchodu a ze strany odběratele zaplacení všech svých závazků by zaplacenou celou jistinu vrátila zpět odběrateli. Dalším navrhovaným institutem zajištění pohledávky je podmíněný prodej zboží prostřednictvím záloh. Odběratelé by měli zaplatit za odebrané množství dopředu. Na základě této platby by mu bylo vydáno zboží nebo materiál a společnost by do 15 dnů po přijaté platbě na bankovní účet vydala daňový doklad k přijaté záloze. Po skončení projektu, by nastalo celkové vyúčtování s dnem zdanitelného plnění.

Účinné využívání těchto navrhovaných zajišťovacích prostředků by v konečném důsledku mělo vést k poklesu existence neuhrazených pohledávek. Každý zajišťovací instrument znamená zvýšení nákladů, nejen personálních, ale i finančních. V konečném důsledku, by však měl zavedený a propracovaný vybraný zajišťovací instrument přinést lepší efektivnost v problematice pohledávek. Je docela

zajímavé připomenout, že společnost za doby své existence nevyužívala možné zajišťovací instrument. Kromě skonta za včasnou platbu a výpočtu úroku z prodlení.

Při současném nabídce na trhu má možnost společnost využít mnoho zajišťovacích prostředků, což doposud nevyužívala. Na základě diplomové práce je navrženo vedení společnosti využívat zálohové platba, kreditní systém a ve větším objemu i formy zajištění . Tyto instrumenty musí být schváleny a poté zaneseny do vnitropodnikových směrnic. Zejména kreditní systém, což je v důsledku do jaké části chce společnost Kodak úvěrovat své odběratel, by měl být zavedena pro všechny odběratele. U odběratelů, kteří mají opakované problémy s úhradou svých závazků a nedodržují stanovené termíny splatnosti svých faktur, bych doporučila právě zmíněné zálohové platby. Důležité je, ale i motivovat odběratelé. Společnost Kodak využívá pro své významné zákazníky skonto za včasnou platbu. Navrhuji, aby nový ale i stávající odběratele s nižším obratem měli možnost získat tuto výhodu. Faktury za odebrané zboží, mají obvyklou splatnost 15 dní. Jestliže, by odběratelé zaplatili před lhůtou vypršení splatného termínu faktury, měli by nárok na skonto ve výši :

Např.

Termín splatnosti faktur do :	Výše skonta:
15 dní	0,5 % z celkové uhrazené částky
30 dní	1,0 % z celkové uhrazené částky
45 dní	1,5 % z celkové uhrazené částky
60 dní	2,0 % z celkové uhrazené částky

Pro společnost znamená skonto snížení části dosažené úhrady pohledávky, ale je důležité připomenout, že výše tohoto skonta často vede odběratele k uhrazení svých pohledávek včas a společnost má k dispozici své peníze a nedostává se do problematiky neuhrazení pohledávek .

V případě, že společnost nebude činit včasné opatření k předcházení pohledávám po splatnosti v konečném důsledku bude muset přistoupit na vymáhání pohledávky. Náklady spojení s vymáháním se pohybují různorodě. Dle zjištění náklady na soudní vymáhání se pohybují v rozsahu 39 – 50 % (opět nelze opomenou narůstající interní náklady včetně nákladů na advokátní služby) z hodnoty pohledávky. Mimosoudní vymáhání si inkasují společnosti podle hodnoty pohledávky a rizika odběratele přibližně 10 % z nominální hodnoty pohledávky. Soudní poplatky do částky 15 000 Kč včetně je poplatek 600 Kč v částce vyšší než 15 000 Kč jsou to 4% z této částky. Odměna advokáta vychází z vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996

Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb. Bankovní záruka za operace se pohybují od 300 – 5 000 Kč. Popis operací a sazbu v Kč uvedu v příloze číslo 8 této diplomové práce.

Popsané skutečnosti od vzniku pohledávky, prevence zajištění pohledávky, zajišťovací instrumenty až po účetní a daňové dopady neuhrazených a promlčených pohledávek jsou popsány nejen z teoretického hlediska, ale je i provedena analýza v konkrétní společnosti. V předkládané práci jsou vybrány právě ty případy, které řeší problematiku pohledávek po lhůtě splatnosti. Společnost měla za vybrané případy daňovou úsporu na daních v celkové výši 530 252,52 Kč. Tato částka byla za pohledávky, které nebyly zaplacený od roku 2002 do roku 2007.

Další zjištění směřovalo na pohledávky, které byly promlčeny. Jednalo se o pohledávky za společnost OD Delta. Po čtyřech letech došlo k promlčení pohledávky a společnost musela rozpustit vytvořenou zákonnou opravnou položku a pohledávku účetně odepsala do neúčinných nákladů. Kdyby společnost odepsala pohledávku před jejím promlčení, mohla si daňově uplatnit odpis do výše vytvořené zákonné opravné položky. V tomto případě musela společnost přistoupit k jednorázovému odpisu pohledávky ve výši 170 926,23 Kč, který byl daňově neúčinný. Promlčená pohledávka nezahrnovala v sobě žádnou daňovou úsporu. Pro daňové účely tato již promlčená pohledávka nemá žádný daňový vliv. K této skutečnosti musí dojít v případě promlčení, postoupení, vkladu, úhradě či započtení pohledávky. Pokud před uplynutím promlčecí doby je pohledávka účetně odepsána, je tento odpis daňově účinný právě do výše zúčtované zákonné opravné položky. Pokud k odpisu pohledávky dojde až po uplynutí promlčecí lhůty, není možné tuto optimalizaci využít.

Jak již jsem se zmínila v části věnované problematice jednorázovému odpisu nepromlčených pohledávek do daňově účinných nákladů, a to do výše, která je kryta zákonnou opravnou položkou, podle zákona o rezervách, bez ohledu na osobu a osud dlužníka. Tento náklad bude současně snížen snížením nákladů vyplývajícím z rozpuštění zákonné opravné položky. Výsledek hospodaření ani daňový základ proto odpis této pohledávky neovlivní.

Věřím, že tato předložená práce vystihla z části nejdůležitější problematiku pohledávek po splatnosti. Považuji za důležité připomenout, že zpřísnující novela zákona o rezervách přinese zvýšení administrativní činnosti. Zejména ty společnosti, které se potýkají s pohledávkami po splatnosti, budou muset mít efektivní systém vymáhání pohledávek.

Abstract:

This presented dissertation is focused to clarify the problems of receivables and its relation with income tax in term of formation, limitation, creation adjustment receivables and one-time depreciation in Kodak Czech company.

In first part of my dissertation I have aimed to problem of receivables in term of its formation and methods of securing. In theoretical part I was concerned with relation of adjustment receivables i from both accounting and taxing point of view and also receivables depreciation.

In practical part of my dissertation I was studying receivables after due date in particular company. This part contains methods of managing and solution of receivables after due date. In this part I have also introduced a new system preventing from creation of demands after due date – credit system. Last part was focused on receivables after due date and its impact on lowering of tax duty. Main targets were focused on calculation part of demands in term of creation of rectifying and tax items and its depreciation.

In conclusion I have summarized the results of my analysis and came up with new ways of demand securing for the company.

Key words: receivable, adjustment receivables, limitation, one-time depreciation receivables, income tax

8 Seznam použité literatury

1. Pilařová, I.: Účetní a daňové problémy právnických osob v praxi 2008, 4. vydání, GRADA Publishing, a.s., 2008, ISBN 978-80-247-2539-0
2. Drbohlav, J., Pohl, T.: Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu, 2. přepracované vydání, ASPI, a.s., 2006, ISBN 80-7357-162-5
3. Bařinová D., Vozňáková I., Pohledávky vzory a podání, 2. aktualizované vydání, GRADA Publishing, a.s., 2003, ISBN 80-247-0581-8
4. Veigert, D., Philippi, T., Riško, P., Návrátlová, H., Pohledávky – právní příručka pro věřitele, 1. vydání, Computer Prese, a.s., 2006, ISBN 80-251-0881-3
5. Vozňáková, I., Efektivní řízení pohledávek, 1. vydání, GRADA Publishing, a.s., 2004, ISBN 80-247-0770-5
6. Procházková, D., Hanuš, J., : Nedobytné pohledávky z účetního, daňového a právního pohledu, 2. vydání., MIRAGO, 1996, ISBN 80-85922-30-4
7. Šroněk, I.: Etiketa a etika v podnikání, 1. vydání, MANAGMENT PRESS, 1995, ISBN 80-85603-94-2
8. Vnitropodniková směrnice společnosti Kodak
9. Okamžik odpisu pohledávek do daňových nákladů. Dostupný na WWW.
<http://www.du.cz/?highlighttext=jednor%Ed1zov%FD+odpis+pohled%Ed1vek&cid=151472>
10. Snížení daňové povinnosti prostřednictvím opravných položek k nesplaceným pohledávkám. Dostupný na WWW.
<http://www.businessinfo.cz>

Zákony předpisy pro účtování v plném znění :

1. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví
2. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
3. Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů
4. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
5. Zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání
6. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
7. Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

9 Seznam obrázků, tabulek a grafů

1. Tabulka 1 – Rozdělení odběratelů do skupin
2. Obrázek 1 – Evidence pohledávek
3. Tabulka 2 – Konkrétní příklady pohledávek společnosti Kodak Czech spol. s r.o.
4. Tabulka 3 – Splátkový kalendář
5. Tabulka 4 – Výpočet daňové úspory

10 Seznam příloh

Příloha č. 1: Návrh vzoru na změnu kreditního limitu

Příloha č. 2: Upomínka č. 1

Příloha č. 3: Upomínka č. 2

Příloha č. 4: Upomínka č. 3

Příloha č. 5: Konfirmační dopis

Příloha č. 6: Uznání dluhu

Příloha č. 7: Přihláška pohledávky do konkurzu

Příloha č. 8: Sazby bankovních operací za poskytnutí bankovní záruky

Příloha č. 1: Návrh vzoru na změnu kreditního limitu

Kodak Czech, spol. s r.o.
CREDIT DEPARTMENT

<i>Změna kreditního limitu</i>		
Datum	31.3.2008	0,0412371
Číslo odběratele	311112001'	
Název odběratele	Aura medical	
Obrat	<i>Year 2005</i>	<i>USD</i>
2007 Březen	188 372	7 768
2007 Duben	0	0
2007 Květen	1 050 000	43 299
2007 Červen	630 000	25 979
2007 Červenec	0	0
2007 Srpen	63 000	2 598
2007 Září	12 650	522
2007 Říjen	0	0
2007 Listopad	188 551	7 775
2007 Prosinec	0	0
2008 Leden	26 460	1 091
2008 Únor	806 400	33 254
<i>Celkem</i>	<i>2 965 433</i>	<i>122 286</i>
<i>A V G</i>	<i>247 119</i>	<i>10 190</i>
Pohledávky celkem – CZK	914 549	
Celkem po splatnosti – CZK	0	
Po splatnosti - %	0,00%	
Datum poslední nezaplacené faktury		
Současný KREDIT LIMIT – CZK	1 900 000	
Současná splatnost faktur H/M/L	30 DOI	
Klasifikační skupina	M	
Navrhovaný nový limit – CZK	2 400 000	
Navrhovaná splatnost	30 DOI	
Návrh nové klasifikační skupiny	M	
Jméno a podpis obchodního manažera		
Povolení kreditního limitu v CZK - credit department	2 400 000	
Povolení navrhovaná splatnosti faktur - credit department	30 DOI	
Povolení navrhované klasifikační skupiny	M	
Podpis obchodního / finančního ředitele		
Podpis creditního manažera		
Podpis osoby, která změnila údaje v programu SUN		

Příloha č. 2: Upomínka č. 1



Kodak Czech, spol. s r.o.
Kodaňská 46
100 10 Praha 10
CITIBANK 2010700202/2600
Komerční banka 93404011/0100

GLOBUS ČR k.s.
Kostecká 822
196 00 Praha 9

V Praze, dne 20.12.2007

Přehled aktuálních pohledávek

Vážený zákazníku,

Dovoluji si Vás upozornit, že evidujeme vůči Vaší společnosti následující pohledávky po splatnosti:

1. upomínka

číslo faktury	splatnost	částka
68413319	6.12.2007	42 557,00 CZK
68405951	7.12.2007	28 365,54 CZK
Celkem		70 922,54 CZK

Prosím, abyste prověřili, zda tyto faktury evidujete, a případně zajistili jejich bezodkladnou úhradu, nebo sdělili, z jakého důvodu nejsou faktury uhrazeny.

V dokonalé účtě
Jiří Jareš

Podpis

Příloha č. 3 : Upomínka č. 2



Kodak Czech, spol. s r.o.
Kodaňská 46
100 10 Praha 10
CITIBANK 2010700202/2600
Komerční banka 93404011/0100

GLOBUS ČR k.s.
Kostelecká 822
196 00 Praha 9

V Praze, dne 20.11.2007

2. Upomínka

Vážený zákazníku,

kontrolou plateb jsme zjistili, že naše fakury:

číslo faktury	splatnost	částka
68413319	6.12.2007	42 557,00 CZK
68405951	7.12.2007	28 365,54 CZK
Celkem		70 922,54 CZK

Nebyly doposud uhrazeny, přestože Vám 20.11.2006 byla zaslaná 1.upomínka. Žádáme Vás o zajištění neprodleného uhrazení dlužné částky na naše bankovní účty uvedená na fakturách do 10 dní od obdržení této upomínky.

Věřitel si tímto výslovně vyhrazuje právo použít jakéhokoliv práva nebo právní prostředek , který by věřitel mohl mít na základě smlouvy nebo platného zákona.

Pokud uvedené faktury byly již mezitím uhrazeny, považujte prosím, toto upozornění za bezpředmětné.

S pozdravem

Jiří Jareš
Credit manager

Příloha č. 4: Upomínka č. 3



Kodak Czech, spol. s r.o.
Kodaňská 46
100 10 Praha 10
CITIBANK 2010700202/2600
Komerční banka 93404011/010

GLOBUS ČR k.s.
Kostelecká 822
196 00 Praha 9

V Praze, dne 20.12.2007

Přehled aktuálních pohledávek

Vážený zákazníku,

Dovoluji si Vás upozornit, že evidujeme vůči Vaší společnosti následující pohledávky po splatnosti:

2. upomínka – poslední výzva

číslo faktury	splatnost	částka
68413319	6.12.2007	42 557,00 CZK
68405951	7.12.2007	28 365,54 CZK
Celkem		70 922,54 CZK

Věříme, že dluh bude řádně uhrazen do 7 dnů k rukám naší společnosti. V případě, že se tak nestane, pohledávka bude muset být zanesena do Centrálního registru dlužníků ČR. Tímto Vám vzniknou další výdaje, které mohou samotnou pohledávku výrazně navýšit.

Centrální registr je správcem negativních informací o fyzických a právnických osobách a evidencí dlužné částky může dojít k trvalé ztrátě Vaší bonity u všech subjektů v ČR, EU a dalších partnerských zemí.

Věříme, že neuhrazení Vašeho závazku vzniklo nedopatřením a že Vaše jednání bude směřovat k uhrazení dluhu a nebudeme muset přistoupit k výše uvedenému krajnímu řešení.

V dokonalé účtě

Příloha č. 5: Konfirmační dopis

ŽÁDOST O POTVRZENÍ POHLEDÁVEK DLUŽNÍKEM - STRANA 1

*Fosh Foto s.r.o.
Řevnická 121/1
155 21 Praha 517*

datum: 31.12.2007

POTVRZENÍ PRO AUDIT

Vážené dámy, vážení pánové,

Chtěli bychom Vás požádat o zaslání přiloženého potvrzení na níže uvedenou adresu naší společnosti, k rukám Jiřímu Jareši. Potvrzení lze případně faxovat na číslo +420 225 770 009 . Sdělte nám, zda-li souhlasíte s uvedeným konečným stavem Vašich závazků a faktur. V případě nesouhlasu prosíme uveďte podrobnosti podle Vaší evidence včetně zdůvodnění rozdílu.

S pozdravem,

Jiří Jareš
Credit manager

ŽÁDOST O POTVRZENÍ POHLEDÁVEK DLUŽNÍKEM - STRANA 2

Od:

Fosh Foto s.r.o.

Řevnická 121/1

155 21 Praha 5171

Potvrzení konečného zůstatku závazků, které evidujeme vůči společnosti

Kodak Czech spol. s r.o.

ke dni 31. prosince 2007

Potvrzujeme, že konečný zůstatek našich závazků vůči výše uvedené společnosti činil k 31. prosinci 2007:

Číslo faktury

CC703289

57.641,82 CZK

S pozdravem

podpis.....

funkce.....

datum.....

Příloha č. 6: Uznání dluhu



UZNÁNÍ ZÁVAZKU dle §407 obchodního zákoníku

- 1. Kodak Czech spol. s r.o., zast. Jiřím Jarešem na základě plné moci, sídlem Kodaňská 46, Praha 10
(dále jen "věřitel")**
- 2. FOKUS-FOTO, spol. s r.o., zast. Karlem Popelkou, jednatelem, sídlem Běhounská 22, Brno,
(dále jen "dlužník A")**
- 3. FABIOLA s.r.o., zast. Karlem Popelkou, jednatelem, sídlem Strnadova 7, Brno,
(dále jen „dlužník B“)**

prohlašují:

1. Mezi stranami je nesporné, že dlužník A dluží věřiteli k dnešnímu dni celkem 631 720.-Kč (slovy: šestsettřicetjedentisícsetdvacetkorunčeských). Dluh dlužníka A vznikl z dodávek zboží v roce 2006.
2. Mezi stranami je nesporné, že dlužník B dluží věřiteli k dnešnímu dni celkem 70 000 Kč (slovy sedmdesátisícokorunčeských). Dluh dlužníka B vznikl z dodávek zboží v roce 2006.

V Brně dne 12.10.2007

FOKUS-FOTO, spol. s r.o.

FABIOLA s.r.o.

Kodak Czech, spol. s r.o.

Příloha č. 7 : Přihláška pohledávky do konkurzu

Přihláška pohledávky do konkurzu

Krajský soud v Praze

Věřitel : Kodak Czech spol. s r o.

Úpadce : Pro – Tec spol. s r.o.

Usnesením Krajského soudu v Praze č.j. 22 K 730/05-16 ze dne 31.10.2007 byl vyhlášen konkurz na majetek dlužníka a správcem konkurzní podstaty byl ustanoven Ing. Jaroslav Hroceň, se sídlem Vinklárka 3, Bohnice 2.

Věřitel uzavřel s dlužníkem dne 10.1.2007 obchodní smlouvu, na jejímž základě dodal dlužníkovi jako kupujícímu 15 rolí fotografického materiálu značky Kodak v celkové ceně 80 000 Kč.

Důkaz: Kupní smlouva, Dodací listy

Na základě převzetí smluvního plnění vystavil věřitel dne 15.1.2007 fakturu č.CC709678 na částku 80 000 Kč, která byla splatná 30.1.2007.

Důkaz: Předložená faktura

Do dnešního dne dlužník částku uvedenou na faktuře věřiteli neuhradil. Věřitel vedle požadavku na úhradu faktury připočítává k faktuře i nárok na úhradu z prodlení počínaje 31.1.2007 k datu prohlášení konkurzu. Celková výše úroku z prodlení činí 12 342 Kč.

Důkaz: Výpočet úroku z prodlení ve výši tříměsíčního stanoveného PRIBORU platné v době počátku prodlení dlužníka.

Věřitel proto přihlašuje svoji peněžitou pohledávku ve výši 80 000 Kč a 12 342 Kč ve lhůtě stanovené usnesením Krajského soudu v Praze a navrhuje, aby byla zařazena do druhé třídy konkurzních pohledávek konkurzních věřitelů.

Zároveň věřitel prohlašuje, že se nejedná o přednostní pohledávku ve smyslu zákona o konkurzu a vyrovnání.

Kodak Czech spol. s r.o.

Dne

Podpis věřitele

Příloha č. 8: Sazby bankovních operací za poskytnutí bankovní záruky

Typ operace	Sazba v Kč (popř. protihodnota Kč)
1. Přijaté bankovní záruky	
Avizování záruky, popř. registrace záruky (včetně ověření a posouzení záruky)	1 000
Avizování změny záruky	1 000
Uplatnění záruky	1 000
2. Vydané záruky	
Vystavení záruky do 5 mil. CZK	2 000
Vystavení záruky nad 5 mil. CZK	5 000
* závazná odměna podle míry úvěrového rizika. Účtujeme se předem za každé běžné i započaté čtvrtletí počínaje dnem vystavení záruky.	min. 1000 CZK za čtvrtletí <i>Poznámka: V případě, že záruka nevstoupí v účinnost, částka odměny se nevrací.</i>
* změna vydané záruky	1 000
* návrh textu záruční listiny	3 000
* opakovaná reklamace neposkytnutých instrukcí	300

(Pramen : ČSOB, a.s.)